

ALUMINIJ

Glasiló delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Janez Kostanjevec, predsednik, Filip Dolinar, Ivan Horvat, Stojan Kerbler, dipl. ing., Franc Meško, Simon Pešec, Janez Sukič, Milan Trop, dipl. ing., Franc Vrlič, Anton Zdravec in odgovorni urednik tovarniškega časopisa Stane Tonejc, dipl. ing.
Tisk CP Mariborski tisk Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

ŠT. 10

NOVEMBER 1966

LETNIK IV.

Ob rojstnem dnevu nove Jugoslavije

Položaj jugoslovanskih narodov med okupacijo je bil izredno težak. Fašistični okupatorji so že od samega začetka izvajali tako hud pritisk in teror, da je to po svoji brutalnosti presegalo vse zločine, ki so jih počenjali v do takrat zasadenih evropskih državah. Mnogo jugoslovanskih vojakov so odpeljali v ujetništvo, vse gospodarstvo pa so vpregli v proizvodnjo orožja in krepitev vojne moči fašističnih sil. Da bi si dokončno zagotovili svoje gospodarstvo nad podjarmljeno Jugoslavijo, so se naslonili na domačo buržoazijo in spretno izkoriščali nacionalne in verske razprtije med narodi Jugoslavije.

Zato ni čudno, da je kmalu po okupaciji prišlo do odpora, ki je postajal vse bolj organiziran in uspešen in ki se je kot ogenj širil po vsej državi. Tako je leta 1943 NOV imela že 300.000 oboroženih borcev in je predstavljala oboroženo silo, ki je lahko skupaj z zavezniki zagotovila končno zmago nad okupatorjem in njegovimi domačimi sodelavci. Z NOV je sodelovala ogromna večina naroda, ki je bila organizirana v povsem novi obliki oblasti, v Narodnoosvobodilnih odborih. Taka ljudska oblast je bila uspešno zagotovljena, da reakcionarne in protiljudske sile niso več mogle vzeti oblasti v svoje roke.

Narodi Jugoslavije, ki so prelili toliko krvi in dali toliko žrtev za osvoboditev domovine, so upravičeno zahtevali, da se nikoli več ne bi vrnila stara ureditev. Bodočnost naroda naj bo taka, kot to zahteva demokratska volja ljudskih množic. Ljudstvo ni priznavalo jugoslovanske vlade niti kralja v tujini zaradi tega, ker so ga zapustili v najtežjih urah in ker so podpirali okupatorjevega sodelavca in izdajalca Dražo Mihailoviča ter s tem izdali narode Jugoslavije. S tem so tudi izgubili pravico do vrnitve v Jugoslavijo in da bi govorili v imenu svobodoljubne Jugoslavije.

To svojo voljo so naši narodi manifestirali v borbi, potrdili pa na II. zasedanju AVNOJ v noči med 29. in 30. novembrom 1943 v Jajcu, na katerem je sodelovalo 208 delegatov iz vse Jugoslavije.

Na tem zasedanju so konstituirali AVNOJ za vrhovno zakonodajno in izvršno telo ter izvolili nacionalni komite kot začasno vladno. S tem so položili temelje novi državi — Demokratični federativni Jugoslaviji, ki je imela značaj diktature proletariata in je zaradi široke podpore množic in

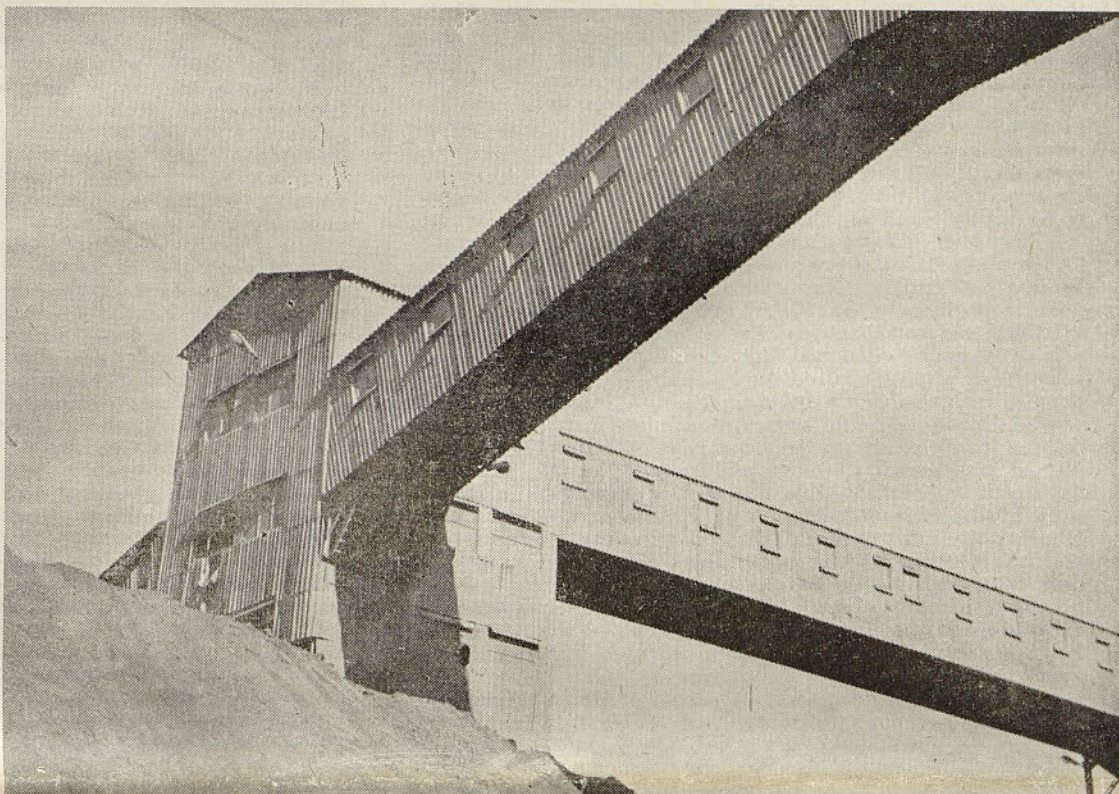
udeležbe velike večine ljudstva v osvobodilni in revolucionarni borbi predstavljala demokratično obliko oblasti. Odlok o federativni ureditvi nove države je uzakonil v procesu borbe izvajano nacionalno enakopravnost vseh jugoslovanskih narodov in njihovo odločnost, da se združijo v demokratični in federativni državi.

Sklepi II. zasedanja AVNOJ so imeli izredno močan odmev tako v domovini kot tudi po svetu. Ti sklepi so dali nov polet narodnoosvobodilnemu gibanju in še bolj utrdili odločnost vojske in naroda, da v težki in krvavi borbi vztraja do končne zmage. Za vse tiste, ki so še omahovali in bili pod različnimi reakcionarnimi vplivi, so nudili sklepi II. zasedanja AVNOJ varno perspektivo in vplivali na njih, da so se v velikem številu priključili osvobodilnemu gibanju.

Tako so si narodi Jugoslavije v težki štiriletni borbi izvajali svobodo in v tej borbi zgradili temelje svoje srečne bodočnosti. Za to veliko zmago, ki je pomenila zgodovinsko preusmeritev v življenju naših narodov, so bile velike žrtve. V vojni je padlo 305.000 vojakov, ranjenih pa jih je bilo 425.000. Civilno prebivalstvo je doživelo zverinske represalije okupatorja, zato so skupne žrtve čez 1.700.000 padlih in po bitih.

Revolucija jugoslovanskih narodov se je nadaljevala tudi po osvoboditvi z ustvarjanjem materialne osnove za nadaljnji razvoj kot tudi z izgradnjo državne ureditve. Ob obletnici II. zasedanja AVNOJ je novo izvoljena ustavodajna skupščina 29. novembra 1945 sprejela zgodovinski sklep o proglasitvi FLRJ. S tem aktom je bila monarhija dokončno ukinjena. Kasnejši prehod na plansko gospodarjenje, odpor Jugoslavije Stalinovemu hegemonizmu pa tudi uvedba in vse močnejša afirmacija delavskega samoupravljanja potrjujejo, da revolucionarna borba še ni končana. Ta revolucija se nadaljuje še danes z uvedbo gospodarske reforme. Kljub temu, da se ta v praksi izvaja komaj dobro leto, se je že izkazala kot dalinosežna družbena reforma, ki ima za posledico bistvene spremembe v ekonomsko-družbenih odnosih in pomeni korenite premike v osnovnih družbenih razmerjih. Naša reforma je edinstven primer v razvoju socialističnih dežel in je možna zaradi tega, ker je krepitev socialistične družbene ureditve skopni interes vseh naših delovnih ljudi.

S. J.

Odprto skladišče boksita — Foto: Stojan Kerbler, dipl. inž.

Praznovanje ob 12-letnici našega podjetja

Minilo je 12 let, odkar so prvič zagorele elektrolizne peči v tovarni aluminija in se zavrteli stroji v tovarni glinice. Zato si ob našem jubileju — 12 letih obratovanja — s spominom na to preživelo obdobje razčlenimo nekaj najvažnejših trenutkov.

V nenehnem razvoju naše industrije smo pred 12 leti pričeli s proizvodnjo ter tako dali na naše tržišče prvi aluminij. Pregled proizvodnje glinice in aluminija po letih kaže stalen porast iz leta v leto. Tako smo proizvedli v 12 letih obratovanja tovarne 698,4 tisoč ton glinice in 245,4 tisoč ton aluminija. Kot vzporedni produkt in surovino za proizvodnjo aluminija smo od leta 1958 proizvajali v svoji tovarni toliko, kolikor je kazala potreba proizvodnje aluminija. Za tekoče leto so proizvodne količine do konca leta ocenjene. Problematika, ki je spremljala proizvodnjo glinice, je bila najbolj značilna ter usmerjena iz objektivnih razlogov v letih 1961—1964 zaradi rekonstrukcije tovarne glinice in kasnejšega osvajanja proizvodnje po novem postopku. Porast v proizvodnji aluminija je iz leta v leto večji, vendar lahko v določenih letih ugotovljamo zastoj, katerih vzrok je nezadostna oskrba z električno energijo. Enaka kot rast proizvodnje je rast celotnega dohodka podjetja iz leta v leto in smo se na tej osnovi vključili med redka, vendar stabilna podjetja, še posebej ob dejstvu, da so prodajne cene ostale skoraj neizpremenjene od začetka obratovanja. S stalnim zviševanjem

proizvodnosti dela in sredstev za delo ter ob ugodnih rezultatih storilnosti dela si moremo očitati bodoče cilje za še bolj uspešno poslovanje in delo celotnega podjetja, posebej še, če bo mogoče zagotoviti stabilen vir električne energije za obe elektrolizi. Vzrok za to pa bi naj bila pred nedavnim sklenjena pogodba o sofinanciranju za izgradnjo 75 MW agregata v termoelektrarni Soštanj. V ta namen bi vložili v treh letih približno 11,5 milijard lastnih sredstev ter tako pripomogli k izgradnji tega agregata, na drugi strani pa prispevali k ustvaritvi stalnega vira električne energije za obratovanje elektroliz.

Ko je 21. novembra 1954 pričela tovarna obratovati, so prejšnji monterji in delavci raznih strok stopili ob elektrolizne peči ter ob druge naprave v tovarni glinice in se niso ustrašili spoprijeti se z novo, do tedaj neznano proizvodnjo.

Tako so z dobro voljo in vztrajnostjo osvojili proizvodni postopek. Usposabljanje za specialne poklice za postopek pridobivanja glinice in aluminija se je pričelo v letu 1955. Od začetka do danes se je tako ob poslovanju centra za izobrazbo kadrov usposobilo za najrazličnejše poklice 1813 članov kolektiva. Tako bomo ob višji ravni znanja delovnih ljudi mogli bolj optimistično zreti novim proizvodnim problemom nasproti, saj sta napredek in razvoj tehnike tako hitra, da

(Nadaljevanje na 10. strani)

*Za Dan republike čestitajo vsem
sodelavcem in članom
samoupravnih organov, organizacij
in upravnih kolektivov*

24 let od zamisli in 12 let proizvodnje

Tovarno glinice je v letu 1942 začel graditi nemški trust Vereinigte Aluminium Werke (VAW). Osnova za gradnjo je bila surovinska baza. Po odobritvi lokacije je bil izbran tudi tehnološki postopek, in sicer proces v stolpih, kombiniran s sinter-procesom, kar omogoča tako predelavo trdih, visoko kremenčnih boksitov kakor tudi predelavo boksitnega prahu.

Teren sam je bil pripravljen za gradnjo tovarne z letno kapaciteto 160 do 180 tisoč ton glinice. Zaradi kritičnega stanja nemške strojne industrije se je zmanjšala gradnja tovarne glinice za polovico. Leta 1945, pred kapitulacijo Nemčije, je VAW odpeljal večino že dobavljenih aparatov in drugega materiala, tako da je bilo na gradbišču v Kidričevem ob osvoboditvi dokončanih približno 70% gradbenih del, opreme pa je bilo dobavljeno le za 5%.

Od leta 1945—1947 se investicijska dela niso nadaljevala. Po boksitnem sporazumu z Madžarsko leta 1947 je bila predvidena graditev lastne elektrolize v Kidričevem do leta 1950, do leta 1952 pa zgraditev tovarne glinice. Po prekinutvi sporazuma z Madžarsko se je intenzivno delo nadaljevalo v letu 1950, leta 1952 pa je bilo rešeno vprašanje kreditiranja z Mednarodno banko. Dograjevali so tovarno glinice z letno kapaciteto 45 tisoč ton glinice in tovarno aluminija s 15 tisoč ton letne proizvodnje. S takšno kapaciteto je začela tovarna poskusno obratovati leta 1954. Da bi se tovarna čimbolj osamosvojila, je zgradila tudi tovarno anodne mase, da bi ne bila več vezana na uvoz sorazmerno velikih količin anodne mase, razen tega pa bi tovarna proizvajala tako kvaliteto anodne mase, ki bo za potrebe lastne elektrolize najprimernejša.

Za 12-letnico pogona in proizvodnje naše tovarne, 21. novembra 1966, bo za naš kolektiv drugačen praznik od prejšnjih praznikov. To zaradi opravljenega dela, glede na novo stopnjo same tovarne in zavesti v njej zaposlenih.

Ob tem praznovanju z veseljem ugotavljamo, da je v Kidričevem res drugače, kot je bilo pred 12 leti. Vse dosedanje delo potrjuje, da je kolektiv ob razumevanju in pomoči vseh družbenih faktorjev, ki jih je imel ob strani, obvladal položaj, ki je nastal z zgraditvijo tovarne, z začetkom proizvodnje in pozneje z rekonstrukcijo obratov glinice in dograditvijo nove elektrolize. Nadalje je obvladal kolektiv položaj, ki je nastal z odpravo administrativnega upravljanja in začetkom delavskega samoupravljanja. Oboje daje našemu kolektivu, od delavcev do vodilnega kadra, zrelostni izpit in priporočilo za nadaljnjo skrb za dvig in modernizacijo proizvodnje, za utrjevanje in izpolnitev samoupravljanja, za doseg še večjih uspehov in novo stopnjo, na kateri bo socialistična zavest celotnega kolektiva prehitela gospodarski razvoj in potencial tovarne.

Z doseženo modernizacijo v našem podjetju je podjetje doseglo tako stopnjo proizvodnih zmogljivosti in tehničnega razvoja, da bomo lahko spremljali vse tehnične novosti in jih uvajali v obstoječi sistem proizvodnega procesa, le-to pa nam daje zagotovilo, da bomo obdržali korak z moderno in rentabilno proizvodnjo.

Mislim, da se vsi skupaj zavedamo važnosti našega tovarniškega praznika. Vsekako minulo leto ne pomeni za naš kolektiv samo ponavljajoče se časovne nujnosti. Ob njem radi pozabimo na vse težave in pretekla leta in se spomnimo vsega koristnega, poučnega in spodbudnega.

P. S.

Alojz Moge, orodjar

Pomembnejši rezultati in problemi proizvodnje lani in letos

Zopet slavimo naš praznik 21. november, ki nam letos pomeni dvanaest let obratovanja tovarne. Ob takih pomembnih dnevih je že običaj, da se delovna skupnost spominja uspehov, ki jih je dosegla s svojim delom.

Če smo pred dvema letoma na ta dan ugotovili, da lahko dobo desetih let obratovanja označimo s stalnim naraščanjem obsega proizvodnje in strokovnosti delavcev, zviševanjem produktivnosti dela in delovnih sredstev ter ugodnejšim izkoriščanjem surovin in energije, moremo danes reči, da veljajo te ugotovitve tudi za pretekli dve leti. Proizvodnja iz leta v leto narašča, saj je porast proizvodnje logična posledica prej omenjenega konstantnega izboljševanja izkoristkov vseh treh proizvodnih faktorjev — živega dela, delovnih sredstev in materiala.

Proizvodni uspehi pa bi bili vsekakor še ugodnejši, če ne bi imeli težav s kakovostjo boksitov in z elektroenergijo. Oskrba z elektroenergijo je še vedno zelo problematična. Izgledi za nabavo elektrike so bili ob sklepanju pogodbe za leto 1965 dokaj ugodni, vendar je bila konec oktobra zopet določena redukcija, ki je trajala skoraj do konca meseca februarja 1966. Elektroenergetska bilanca za letošnje leto je že vnaprej predvidevala zmanjšano dobavo elektroenergije v mesecih julij, avgust, september, oktober in november. Še ta, že tako reducirana dobava, je bila nato z uredbo zveznega sekretarja za industrijo še nadalje reducirana za eno četrtino. Tako torej tudi v letih 1965 in 1966 nismo mogli oziroma ne moremo v celoti izkoristiti zmogljivosti naše tovarne aluminija.

Dinamiko razvoja proizvodnje v dvanajstih letih obratovanja tovarne nam nazorno prikazuje naslednji količinski pregled proizvodnje glinice in aluminija po posameznih letih, pri čemer je proizvodnja za letošnje leto ocenjena.

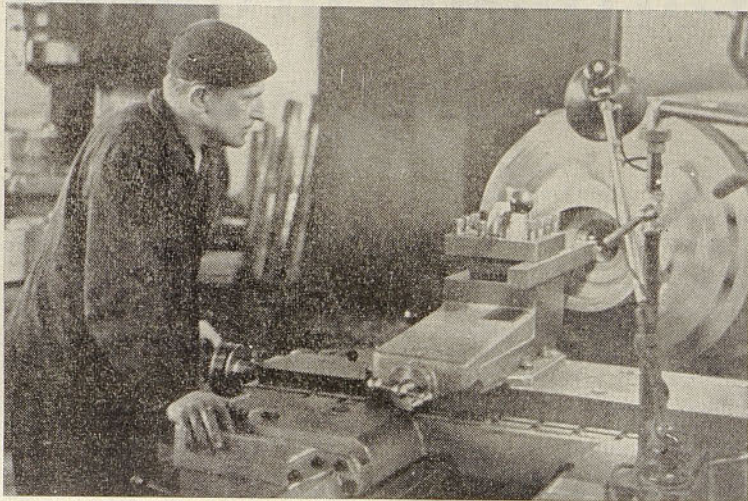
Leto	Glinica v 000 tonah	Aluminij v 000 tonah
1955	29,7	7,5
1956	37,9	11,0
1957	40,0	14,8
1958	43,7	16,8
1959	45,9	14,1
1960	55,7	19,7
1961	58,3	19,5
1962	64,1	19,7
1963	70,0	26,1
1964	76,5	28,1
1965	86,1	32,0
1966	88,0	36,0

Porast proizvodnje glinice je iz leta v leto konstanten. V lanskem in letošnjem letu smo že skoraj dosegli nominalno kapaciteto tovarne glinice, to je 90.000 ton. Da je še nismo dosegli in presegli, je prvenstveno iskati vzrok v stalni menjavi boksitov, ki gredo v predelavo. Boksitni rudniki Obrovac, Krupa in Jajce se namreč ne držijo pogodbenih obvez in povzročajo z zapoznelimi in močno zmanjšanimi dobavami nepredvidene zamenjave boksitov, ki jih dajemo v predelavo, kar seveda negativno vpliva na proizvodni rezultat. Enako odločujoč in v zadnjih mesecih edini vzrok nižje proizvodnje tovarne glinice je iskati v trenutnem zmanjšanju odjema glinice od tovarne aluminija, ki jo je prizadela redukcija električne energije in bo po predvidevanjih zaradi tega proizvodnja aluminija v mesecih oktober, november in december za približno 1.800 ton nižja; to predstavlja zmanjšanje odjema glinice za 3.500 ton.

Take količine glinice ni mogoče dodatno uskladiščiti niti ne takoj prodati in nastopi nujnost znižanja proizvodnje v tovarni glinice. Kolikor torej v letošnjem letu ne bi prišlo do redukcije električne energije v mesecu oktobru, bi tovarna glinice brez dvoma dosegla in presegla nominalno kapaciteto.

Če bo elektroenergetska situacija za Kidričevo v naslednjih

tudi predstavniki zveznega sekretariata za finance. Leta 1965 sprejeti osnovni zakon o elektro gospodarstvu je napovedal izid zakona o omejevanju dobav električne energije in zakona o odškodninah. Prvi je bil kmalu sprejet, zakon o odškodninah pa še do danes ni. Tako še vedno varujemo na naš račun ostale kategorije proizvodne in neproizvodne potrošnike

Slavko Marguč, visoko kvalificirani strugar

letih normalnejša, lahko računamo, da bomo že v prihodnjem letu močno presegli proizvodnjo 90.000 ton glinice, še bolj pa leta 1968, ko bo na obseg proizvodnje že vplivala realizacija razmeroma manjših investicij v rekonstrukcijo obrata vparilnice in filtrirnice.

Tovarna aluminija je svojo proizvodnjo v lanskem letu povečala v primerjavi z letom 1964 za 13,9 odstotka. Letošnji porast proizvodnje v primerjavi z lanskim letom pa ocenjujemo z 12,5 odstotka. Proizvodnja se je res močno dvignila, vendar kljub temu zmogljivosti tovarne aluminija tudi v teh dveh letih niso bile izkoriščene. Glede na nominalno kapaciteto je bila proizvodnja leta 1965 nižja za 8.000 ton aluminija, letos pa približno za 4.000 ton. Celotni dohodek je bil zaradi tega v preteklem letu manjši za okrog 4.400 milijonov starih dinarjev, letos pa ocenjujemo to zmanjšanje na 2.350 milijonov. Od pričetka obratovanja do konca letošnjega leta smo tako v dvanajstih letih izgubili 42.850 ton aluminija ali vrednostno skoraj 20 milijard starih dinarjev.

Vsako leto, razen leta 1963, smo bili v oskrbi z električno energijo po večkrat reducirani in škodne posledice vsake redukcije so ogromne: porast fiksnih stroškov, stroški remonta in skrajšanje življenjske dobe elektrolitskih peči, dodatna poraba električne energije pri ponovnem vklopljanju, slabši normativ izkoristka električne energije ob zmanjšanem številu peči v obratovanju, zmanjšano in s tem dražje obratovanje obratov tovarne anodne mase in glinice, neproduktivna zaposlitev v tovarni aluminija za čas redukcije sproščenih delavcev, vse to povzroči vsako leto milijardno škodo, ki smo jo morali vse do danes — z izjemo leta 1964 — v celoti sami nositi. Le za redukcije v letu 1964 smo prejeli iz proračuna nekaj nad 600 milijonov starih dinarjev, kar predstavlja bolj ali manj simboličen znesek v primerjavi z oceno škode, ki so jo ugotovili

električne energije — med njimi celo reklamno razsvetljavo.

Zadostna in stalno enaka oskrba s ceneno električno energijo je predpogoj za proizvodnjo aluminija. Ker nam današnji sistem elektro gospodarstva glede na viro električne energije, v kateri prevladuje hidroenergija, tega ne nudi, se je naša delovna skupnost odločila, da z lastnimi sredstvi sofinansira del agregata moči 275 MW v Sošanju in si tako pridobi lastninsko pravico na delu agregata, ki ustreza moči 75 MW. S tem nam je od leta 1970 naprej zagotovljena stalna oskrba z električno energijo, in to po znosni ceni.

Po enajstih letih se je lani z uveljavitvijo reformskih ukrepov prvič spremenila prodajna cena aluminija, pri čemer pa so bili principi njenega formiranja za nas zelo trdi. Cena aluminija je bila postavljena pod zunanjo pariteto, da bi se omogočila konkurenčnost aluminijske predelovalne industrije na zahodnem tržišču. Cena glinice je bila še celo znižana in s tem je tudi ona padla pod zunanjo pariteto. Pri določanju cen naših osnovnih surovin je povsod obveljalo načelo zunanje paritete, medtem ko je bila cena električne energije postavljena visoko nad cenami, ki so v veljavi v inozemstvu, in bi naj s pomočjo te cene omogočili hitrejšo izgradnjo elektro gospodarstva.

Ta različna stališča reforme pri postavljanju prodajnih cen naših proizvodov in surovin, ki jih moramo kupovati, so nas prisilila, da smo pospešeno pristopili h kvalitativni spremembi sortimenta proizvodov tovarne aluminija, tako da smo večkratno zvišali proizvodnjo aluminijevih zlitin, ki predstavljajo danes že 40% celotne proizvodnje tovarne aluminija.

Doseženi rezultati proizvodnje in gospodarjenja so brez dvoma taki, da naša delovna skupnost zasluži tudi v nadaljnjem razvoju polno zaupanje družbe, ki je dala našim delavcem v upravljanje tako velika sredstva.

M. B.

Politična dejavnost ob pripravah na skupščinske volitve v letu 1967

Družbeno-politična aktivnost pred skupščinskimi volitvami v letu 1967 teče ravno v času, ko skušajo delovni ljudje in občani naše države storiti čimveč za razvoj in utrditve samoupravljanja ter za delitev dohodka po delovnih enotah.

Za razvoj neposredne socialistične demokracije na vseh področjih družbeno-ekonomskega in političnega življenja v delovnih skupnostih, občinah, republikah in federaciji je v teku odločni boj za reševanje problemov, od katerih je neposredno odvisno dejansko sodelovanje delovnih ljudi v samoupravljanju in pri odločanju pri delitvi dohodka. S to dejavnostjo raste samozavest delovnih ljudi v lastni ustvarjalni moči in občutek odgovornosti za celotni družbeni razvoj, krepi se organizirana akcija in angažiranost delovnih ljudi za premagovanje odpora in ovir, ki stoje na poti neposrednega sodelovanja pri odločanju o družbenih zahtevah.

Rezultati enoletnega prizadevanja za uresničevanje gospodarskih ciljev se zrcalijo v postopni stabilizaciji trga in v povečanju družbene produktivnosti dela. Razpolaganje delovnih organizacij z večjim delom ustvarjenega dohodka razširja materialno podlago samoupravljanja in daje nove impulze ustvarjalni pobudi proizvajalcev. Se popolnejša stabilizacija trga, svobodnejše delovanje ekonomskih zakonitosti, širše vključevanje v mednarodno delitev dela, racionalno investiranje, intenzivno gospodarjenje in večanje družbene produktivnosti dela so nujni pogoji za stalni razvoj svobodnih samoupravnih odnosov združenih proizvajalcev in za neprekinjeno rast njihovega življenjskega standarda.

Čeprav je na tej poti še mnogo težav, vse bolj delamo in živimo na podlagi in v okvirih ustvarjalnega dohodka in na tej osnovi tudi iščemo rešitve za intenzivnejši razvoj našega gospodarstva. Zavzetost za to, da dosledno in odločno vztrajamo na tej poti, da ne popuščamo pred nikakršnimi pritiski ali zahtevami po kompromisih, ne glede na trenutne težave — to vse bolj postaja praksa samoupravljalcev, njihovih organov in organizacij.

Dosedanja leta smo zaostajali za potrebami, ki jih je terjal razvoj naše družbe pri graditvi družbeno-političnih odnosov. To je pripeljalo tudi do določenega zastoja na področju samoupravljanja v negospodarskih dejavnostih in pri premagovanju birokratskih odporov, ki so težili, da bi na teh področjih ohranili stare odnose.

Zaradi pomanjkljivosti družbeno-politične akcije niso bile dovolj izkoriščene možnosti, da bi v danih razmerah razvijali samoupravne odnose. Zaostajanje v tem razvoju predstavlja stalen izvor birokratske etatističnih in drugih deformacij ter odtujevanja in uzurpiranja samoupravnih pravic delovnega človeka. Odločitve VI. kongresa SZDL in IV. plenuma CK ZKJ, ki so odražale zahteve samoupravne prakse, so dale močan zalet učinkoviti akciji delovnih ljudi v boju za hitrejši razvoj socialističnih odnosov v proizvodnji, v družbenih dejavnostih, v političnih in družbenih organizacijah — v vsej naši družbi. Delovni ljudje se zavedajo, da je to proces, v katerem se spopadajo interesi in

pojmovanja v vseh okoljih in na vseh ravneh in da je učinkovito razreševanje teh spopadov možno samo v demokratičnem boju mnenj, katerega cilj je najti najboljše konkretne rešitve ter stalno krepiti enotnost v boju za dosledno uresničevanje ustavnih načel.

Razvoj odnosov na temelju neposrednega sodelovanja in dogovarjanja občanov in proizvajalcev v družbeno-političnih organizacijah krepi te organizacije kot instrument družbeno-politične aktivnosti delovnih ljudi za uresničevanje osebnih in družbenih interesov.

Razvoj in reorganizacija ZKJ v prizadevanju, da bi uspešneje delovala kot vodeča idejno politična sila v samoupravljanju, daje akcij delovnih ljudi in njihovem samoupravnemu ustvarjanju nove spodbude. Čim bolj odločna bo akcija delovnih ljudi, toliko manj bo možnosti za delovanje birokratskih, nacionalističnih in malomeščanskih pozicij za delovanje reakcionarnih ostankov stare družbe.

Predvolilna politična aktivnost raste iz teh družbeno-ekonomskih političnih gibanj in pa iz zelo odgovorne naloge, ki jih imajo skupščine kot nosilci samostojnega odločanja na temelju interesov delovnih ljudi in z njihovim sodelovanjem. V obdobju od 1963. leta so se skupščine po načelih nove ustave razvile kot organi oblasti in kot organi družbenega samoupravljanja; uveljavili so se kot iniciativna samostojna delovna telesa. Ko so razvijali metodo demokratičnega in javnega razpravljanja v zborih, odborih in komisijah, so skupščine hkrati v zakonodajno dejavnostjo vplivale na družbeno-ekonomski in politični razvoj naše družbe tudi s svojimi priporočili, resolucijami in sklepi.

Pomembne so tudi izkušnje zborov delovnih skupnosti, v katerih so neposredno prišli do izraza interesi delovnih organizacij. Javne razprave o številnih vprašanjih, ki so jih skupščine sprožile, so prispevale, da težijo na nov način in ob širšem delovanju javnosti tudi skupščinske razprave in se sprejemajo odloki in stališča.

Nadaljnji razvoj in uveljavitev skupščin kot nosilcev samostojnega, suverenega odločanja je bistveni činitelj nadaljnjega demokratskega razvoja. Da bi lahko uresničevali svoje naloge in čim boljše zastopali delovne ljudi, morajo skupščine še v večji meri kot doslej upoštevati aktivnost delovnih ljudi v samoupravnih organih. To je tudi pot, po kateri skupščine razširjajo svojo dejavnost na tista področja, kjer je doslej ni bilo dovolj, posebno, kadar gre za delo nekaterih državnih organov. Krepitev skupščin kot organov družbenega samoupravljanja je odločilnega pomena za razvoj celotnega sistema neposredne socialistične demokracije.

Zato je sedaj pravi čas, da vse skupščine ocenijo svojo dejavnost, poudarijo uspehe in probleme pri svojem delu ter nakažejo svoje nadaljnje naloge, o vsem tem pa seznanijo javnost in volivce. Tako bi lahko volivci že na začetku predvolilne aktivnosti povedali, kaj mislijo o delu skupščin, kaj od njih v prihodnje pričakujejo in bi tako tudi bolj preudarili, kakšne ljudi je treba kandidirati in voliti.

p. s.

Franc Semenko, skladiščnik v priročnem skladišču strojnih delavnic

NEPOSREDNI PROIZVAJALCI O SAMOUPRAVLJANJU

V minulem mesecu so bili po vseh delovnih enotah našega podjetja masovni sestanki, na katerih so neposredni proizvajalci razpravljali o pozitivnih in negativnih pojavih v samoupravljanju pri nas in s tem v zvezi seveda o vsebini konference samoupravljalcev celotnega delovnega kolektiva. Kot vedno do sedaj bom tudi tokrat govoril le o razpravi, ki je bila v delovni enoti glinice, ki je bila — žal bolj skromna, vendar pa zato toliko bolj zanimiva. Mislim, da bi bilo res dobro slišati tudi mnenja proizvajalcev v drugih delovnih enotah, kajti brez dvoma je prav vprašanje samoupravljanja pri nas zelo pomembno vprašanje. (Sestanki v delovni enoti glinice, sicer niso bili obiskani tako, kot je bilo pričakovati in kot smo želeli, kljub temu pa je bilo zares nekaj zanimivih predlogov, s katerimi so soglašali prav vsi, ki so bili na teh sestankih. (V samem uvodu je bilo poudarjeno, da je I. kongres delavskih svetov Jugoslavije, ki je bil leta 1957 v Beogradu, dal takrat poseben poudarek potrebi zagotovitve materialne osnove delavskega samoupravljanja in da bi prav zato bilo treba sedaj v tem času posvetiti vso pozornost predvsem odnosom, ki se razvijajo na že obstoječi materialni osnovi, oziroma da je treba dati poseben poudarek problemom samoupravljanja znotraj samega delovnega kolektiva. Vsi udeleženci teh pomembnih sestankov so podprli sklic zvezne konference samoupravljalcev, pri tem pa seveda tudi zahtevali, da se na konferenci samoupravljalcev podjetja in nato tudi na občinski konferenci samoupravljalcev analizira dosedanja samoupravna praksa in da se poiščejo odgovori na vsa vprašanja, ki so v sedanjem času najbolj pereča in ki so bila postavljena na teh sestankih. Prvo pomembno vprašanje, ki so ga postavljali člani kolektiva v delovni enoti glinice, je obravnavalo okrnjene pravice svetov proizvajalcev delovnih enot in pa na sklic sej delavskega sveta in upravnega odbora.

Posamezni proizvajalci so namreč menili, da kompetence, ki jih imajo danes sveti proizvajalcev delovnih enot pri nas v podjetju, ne dovoljujejo tem organom samoupravljanja večje uveljavitve, ker je še vedno delavski svet tisti, ki končno odloča o tem ali bo potrdil ali pa ovrgele že sprejeti sklep neke delovne enote. Tako je bilo rečeno, kakšen pomen sploh ima to, da sklicujemo svete proizvajalcev delovnih enot in tam sprejemamo neke sklepe, ne vemo pa, če jih bo delavski svet potrdil ali ne. Tako je bil na glinici tudi primer, da je SPDE

sklenil, da ne soglaša s postavljenim planom proizvodnje za leto 1965, dokler ga ne popravi, pa ga je delavski svet kljub temu sprejel. (Nadalje je SPDE ob sprejemanju pravilnika o delitvi OD sklenil, da je treba nekatere postavke v tabelarnem delu pravilnika spremeniti, ker niso bile povsem v redu, pa tudi ni bilo sprejeto na DS. In končno je bilo pred DS tudi vprašanje skladiščnikov glede priznanja 4—5% za izmensko delo pa tudi ni bilo sprejeto. O tem in še marsičem so proizvajalci temeljito razpravljali in ugotovili, da tako samoupravljanje v delovnih enotah ni vzpodbudno in da je — pravo nasprotje tistemu, kar se danes govori o kompetencah, ki bi jih morale imeti delovne enote kot najbolj neposredni organ samoupravljanja.

Prisotni so menili, da je logično, da noben član sveta proizvajalcev delovne enote ni niti preveč zainteresiran za tako samoupravljanje, ker še vedno čuti nad seboj nekoga, ki bo končno odločil ali bodo nekateri sklepi in določena stališča delovne enote sprejeti ali ne. Posebno živahno je bilo tudi tedaj, ko so nekateri člani te delovne enote zastavili vprašanje sklica sej delavskega sveta in upravnega odbora v prostem času. Tako je bilo poudarjeno, da je treba čimprej odpraviti to, da bi bile seje delavskega sveta in upravnega odbora v delovnem, to je dopoldanskem času, ker gre vse to v prid le tistim, ki delajo v dnevnih izmenah od 7. do 15. ure, saj prav ti največkrat presedijo ves svoj delovni čas na sejah samoupravnih organov. Eden izmed proizvajalcev je dejal: že iz tega je videti, da nismo nikakor enakopravni, ampak so zopet prizadeti prav tisti člani, ki delajo v proizvodnih obratih in jih največkrat sklic sej DS najde prav takrat, ko so prosti, oz. ko so v službi popoldan ali pa ponoči. Seje delavskega sveta so vedno ob 8. uri dopoldan, kar zares odlično ustreza vsem tistim, ki so zaposleni od 7. do 15. ure. Drugače pa je za tiste, ki so delali ponoči in morajo zato čakati od 6. do 8. ure, nato presedeti na seji tudi po 6 ur, nato pa hitro malo spat in zvečer ponovno v službo. Povsem enako je tudi za tiste, ki delajo ta dan popoldan, saj morajo biti na seji do 14. ure, nato pa še do 22. ure v službi brez tople hrane, medtem ko ostali lepo ob 15. uri gredo domov.

In upravni odbor? V njem so samo člani, ki delajo od 7. — 15. ure in to celo pretežno samo ljudje, ki so na odgovornejših vodilnih, mestih bodisi v proizvodnih obratih ali kje drugje.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Na to, kar imamo, ne bi smeli pozabiti

Ni dolgo tega, ko so mnogi tovariši našega delovnega kolektiva med nami proslavili 10-letnico, morda tudi 15-letnico ali celo več kot 15-letnico službovanja v podjetju. Nekateri so seveda te obletnice že prešli, drugi se takim obletnicam bližajo, vsi pa verjetno prav dobro vemo, da takšni dogodki po svoje vplivajo na nas. Ko govorimo o deset in petnajstletni delovni dobi, ko hvalimo vztrajnost in tudi zvestobo svojemu podjetju, pa pogosto opazimo, da gre pri tem za zares mnogo več. Med naše deset in petnajstletnike je med tem časom stopila že množica mladih ljudi, ki si merijo svoj delovni staž od nekaj let nazaj. Mi vsi pa dobro vemo, da naše podjetje ni bilo zmerom takšno, kot je danes. Ni bilo toliko obratov in pa avtomatizacije ter še drugega, kar je seveda vse zraslo iz naporov našega delovnega kolektiva v letih po končani vojni, kar seveda še najbolj vedo naši jubilanti.

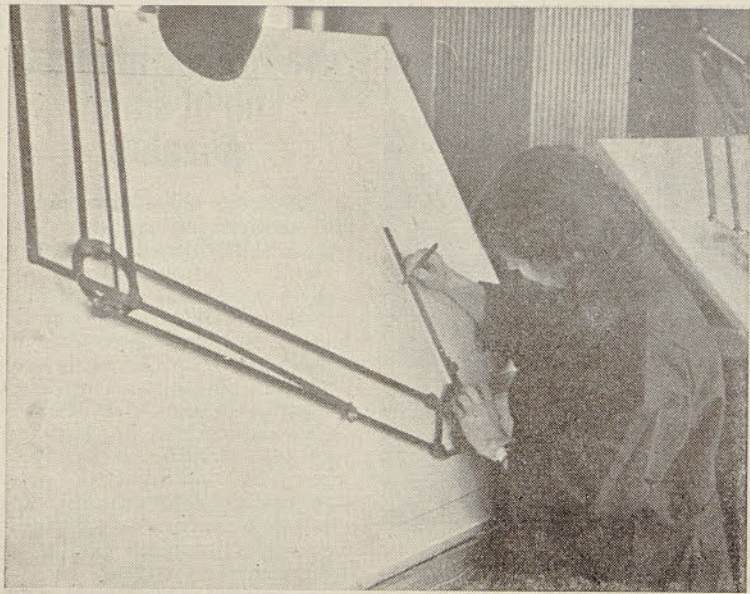
Prav natanko se spominjajo, da je pred dvajsetimi leti tukaj okrog še bil pravi gozd, da je pred dvanajstimi leti pričela obratovati tovarna povsem drugače, kot obratuje danes, da so med tem časom namreč zrasli nekateri novi objekti, kot je na primer tovarna anodne mase, nova hala elektrolize B, da smo uvedli avtomatizacijo v obratih glinice in še in še.

Spominjajo se, kaj vse je bilo tam, kjer stojijo danes lepe dvorane, zgradbe, kjer stoji danes lepo upravno poslopje, obdano z mnogim travnikom.

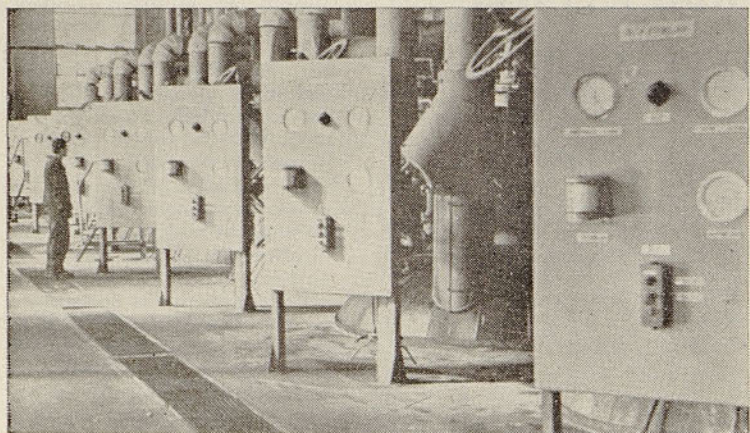
Če torej merimo vrednost petnajstletnega dela, in še več, vrednost dela naših jubilarov, potem jim seveda gre mnogo več kot samo priznanje, da so vsa ta leta vztrajali na svojih mestih in požrtvovalno pomagali graditi vse to, kar imamo danes v Kidričevem.

Znano je namreč, da so v vseh teh minulih letih tako rekoč z lastnimi rokami gradili naše podjetje, ki danes daje nam vsem delo in za služček. Toda kot povsod, tudi tukaj čas hiti in se mnogo ne meni za razne jubileje. Toda človek vendarle želi, da ne bi pozabili nanj, da ne bi bilo pozabljeno vse njegovo delo, da ne bi bilo zabrisano itd. Mnogi, ki so začeli pred petnajstimi leti, še mladi ali sredi najlepših let, nosijo danes že srebrne lase ali pa so celo v pokoju, medtem ko v podjetje prihajajo vedno — leto za letom mlajši o katerih lahko rečemo mirno, da zelo malo vedo o pionirjih našega podjetja in kolektiva nasploh, za kar pa seveda niso niti najmanj sami krivi. Ziveti v nekem delovnem kolektivu deset, petnajst, dvajset ali več let, pa brez dvoma pomeni že marsikaj več, kot pa le navadno službovanje. To je vsekakor del življenja, v katerem je dal človek največ svojih najboljših moči. In pomislite, kako bi bilo nekemu, ki je danes znan zaradi svojega marljivega dela in uspehov, če bi prišel čez nekaj let kot upokojenec pred vrata naše tovarne, pa

(Nadaljevanje na 10. strani)

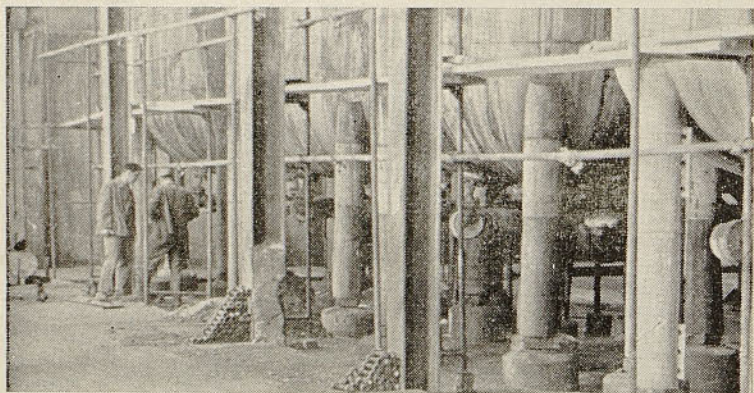
Olga Krajšek dela v naši konstrukciji od leta 1960

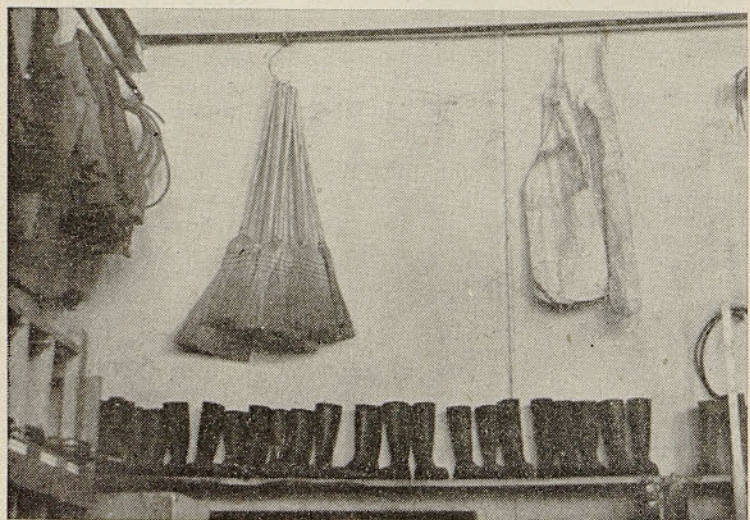
Pod avtoklavi

Odvažanje žlindre iz plinarne

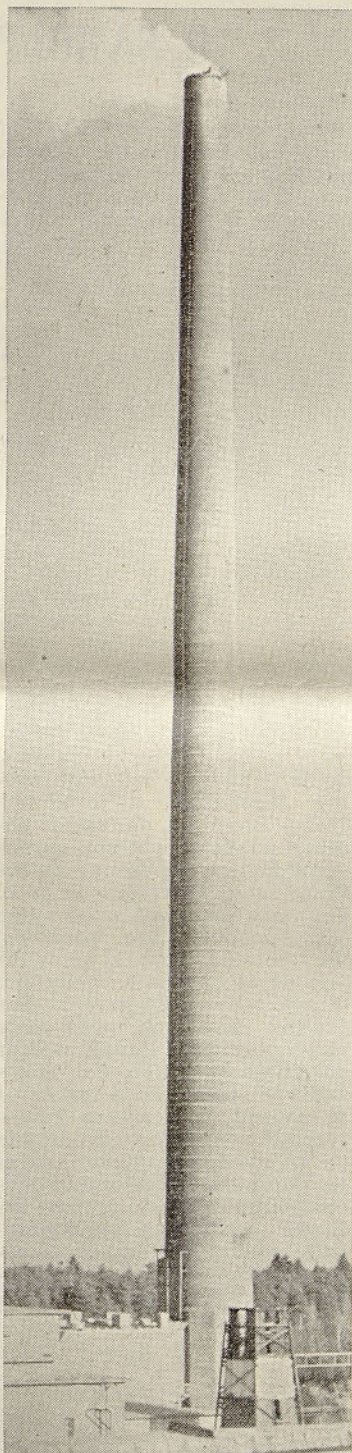

Lokalne kontrolne plošče pri vrsti avtoklavov

Iz skladišča strojnih delavnic

Iz naših delovnih enot

Naš ponos

FOTO:
ING.
STOJAN
KERBLER

Ivan Škrila, skladiščnik v prometu

Šamoterji

Elektrolizer

Program proslave tovarniškega praznika

Delavski svet je na izredni seji 3. novembra 1966 sprejel naslednji program proslave tovarniškega praznika:

Proslava tovarniškega praznika bo 21. novembra 1966 v restavraciji Kidričevo.

— Ob 8.30 bo sprejem gostov.

— Ob 9. uri bo svečana seja delavskega sveta in svetov proizvajalcev delovnih enot. Svečani seji bodo prisostvovali vsi udeleženci proslave. Svečana seja bo imela naslednji program:

- otvoritev svečane seje;
- govor predsednika delavskega sveta;
- govor direktorja podjetja;
- pregled seznama članov delovne skupnosti, ki so dopolnili 10-letni delovni staž v našem podjetju do tovarniškega praznika.

— Kulturni program.

— Razdelitev spominskih daril.

Med kulturnim programom bodo napovedovalci prikazali proizvodne rezultate, razvoj delavskega samoupravljanja, družbeno politično življenje v kolektivu, delovanje društev in organizacij, ki jih podjetje finančno podpira. Ob tej priložnosti bodo najaktivnejšim društvom in organizacijam izrečene pohvale in podeljene denarne nagrade, ki jih je odobril delavski svet.

Vsak član delovne skupnosti bo dobil za tovarniški praznik čestitko. Skupno s čestitko bo vsakemu članu delovne skupnosti izročenih tudi 50 N dinarjev.

Zbor proizvajalcev DE osrednje službe

V četrtek, 27. oktobra, je bil zbor samoupravljalcev DE osrednje službe. Zbor je bil sklican v okviru priprav na konferenco samoupravljalcev naše tovarne. Na zbor so bili vabljeni vsi člani DE, za člane sveta proizvajalcev, člane ZK, člane odbora sindikalne podružnice in mladinske organizacije pa je bila udeležba obvezna.

Za uvod v razpravo je bilo kratko poročilo o delu samoupravnih organov v DE. Razprava, ki spočetka ni bila preveč sproščena, se je pozneje zelo razvila in je bilo slišati marsikateri predlog tako za samoupravljalce kot za službe.

Prva kritika je bila namenjena samim članom sveta pro-

izvajalcev DE, ker se ne udeležujejo sej sveta. Tudi tega zbora se je udeležila le polovica članov. Volivci — člani kolektiva — imajo vso pravico, da zahtevajo od voljenih predstavnikov, da bodo le-ti bolj vestno izpolnjevali zaupano jim nalogo, ki je razumljivo vezana poleg pravic tudi na dolžnosti.

Precej pripomb je bilo na račun dela službe v zvezi z razpisi in sprejemanjem delavcev na delo v podjetje. Imamo pravilnik o delovnih razmerjih. Tega bodo morali upoštevati tako službe kot samoupravni organi. Bil je predlog, da bi pri sedanjih dopolnitvi tega pravilnika vnesli določilo, s katerim bi določili, da sprejema vse prijave za razpisano delovno mesto komisija za razpis in sprejem DE, ki je razpisala prosto delovno mesto, in sicer z oznako »RAZPIS« v zaprti kuverti.

Tudi o delitvi osebnega dohodka in obračunavanju letnega je bilo nekaj pripomb in v tej zvezi tudi o delu pred le-

tom ustanovljenega oddelka za produktivnost in analizo dela, ki je zaseden le 50-odstotno.

Diskutanti so razpravljali tudi o rotaciji funkcionarjev važnejših funkcij v družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih. Zelijajo, da se imena funkcionarjev menjajo in da vzgajamo več mladih proizvajalcev za bodoče samoupravljalce.

Na koncu razprave je bilo jasno postavljeno vprašanje, ali smo sposobni, da nakazane nepravilnosti odpravimo, da ne bomo čez leto ali dve ponovno razpravljali o njih.

Tovariši, sami se moramo zavzeti za uresničitev vseh nakazanih problemov. Vsakdo naj na svojem področju teži k temu cilju. Vsi smo člani sindikata, mnogi člani raznih samoupravnih organov od DS do komisij. Tam moramo biti taki upravljalci, kot od nas pričakujejo člani kolektiva, ki so nas volili, in vsa naša družba.

-čk-

Odgovori na vprašanje Antona Zadravca, ki je bilo objavljeno v 9. številki »Aluminija«

O neinformiranosti članov delovne skupnosti ne moremo govoriti, ker je dolžnost vseh članov delavskega sveta, da takoj po seji seznanijo svoje volivce o zaključkih, ki so jih sprejeli na seji. Izvleček iz zapisnika je samo pripomoček članom delavskega sveta za izčrpnije poročanje in uradno obvestilo vsem delovnim enotam o sprejetih zaključkih.

Izvlečka iz zapisnika ni mogoče izdelati takoj po končani seji, ker je potrebno najprej napisati vse sklepe in jih dostaviti vsem odgovornim za njihovo izvršitev, nato napisati izčrpen zapisnik, šele nato pa lahko napišemo izvleček.

Tajništvo DU

Po predpisih mora energetska centrala imeti stalne zaloge premoga za najmanj 21 dni. Zaloga v naši energetske centrali je 96% potrebne količine.

Letošnja nabava prahu je bila dosedaj 5926 ton. Sedanja zaloga pa je 985 ton. Razlika se je uporabila čez leto.

Cena prahu je 16% nižja od ostalega asortimana rjavega premoga.

V zimskih mesecih se stalno dogaja, da zamrzne rjavi premog v naših skladiščih, tako da s tem izpade cela kompozicija vlaka. Ta premog je potrebno ročno izkopavati iz vagonov, večkrat celo počakati, da postane toplejša vreme.

Ker je edino prah možno skladiščiti na daljšo obdobje do dveh let, se višek skladišči posebej, da se suši. Ta se bo uporabljal v zimskih mesecih, ko ni možna dobava prahu zaradi zamrzovanja.

Na oko se ne da ugotoviti, če in kolika količina uskladiščene premoga (prahu — 985 ton) naj bi zgorela. Dan je nalog laboratoriju, da naj z analizami ugotovi položaj. O izidu tega bomo sporočali v naslednji številki.

Obisk iz „Prvomajske“

Našo sindikalno organizacijo je v soboto, 22. oktobra, obiskala skupina sindikalnih delavcev zagrebške tovarne »PRVOMAJSKA«. Skupina 23 članov si je najprej ogledala našo tovarno in se na kratko seznanila s tehnološkim procesom od boksita do aluminija. Po ogledu tovarne so si gostje ogledali še Ptuj z muzejem in nato krenili skupno s predstavniki našega sindikata na Gorco pri Podlehniku. Tu sta obe delegaciji izmenjali med seboj svoje izkušnje pri sindikalnem delu kakor tudi o delu v samoupravljanju v obeh podjetjih.

Gostje so bili navdušeni nad lepoto naših krajev. Še prav posebej lep razgled so imeli z Gorce na okoliške haloške gri-

če vse tja do Donačke gore. Presenetil jih je tudi zelo tople sprejem naših predstavnikov.

V sproščeni razpravi smo se precej dobro seznanili z življenjem v velikem zagrebškem kolektivu. Vmes se je razlegala vesela pesem — hrvaška in slovenska. Tako nas je pesem še bolj združila in še bolj utrdila že do sedaj dobre stike med predstavniki obeh kolektivov.

S tem obiskom so gostje vrnili obisk naših predstavnikov v Prvomajski. Člani sindikalnih odborov podružnic si takih srečanj želijo čimveč. S tem si nabirajo dragocene izkušnje za svoje delo na sindikalnem področju kakor tudi pri samoupravljanju.

Vodstvo, dolžnost in odgovornost

Ob neki razpravi zoper varnostnega tehnika je javni tožilec izjavil, da je dolžnost in odgovornost enaka. S to izjavo je pokazal, da se ni poglobil v osnovne principe organizacije ali pa jih ni doumel. Če ti pojmi delajo težave javnemu tožilstvu, je razumljivo, da niso jasni tudi mnogim drugim. Poskusimo to nekoliko razsvetliti v tem članku.

Razprava o organizacijskih principih bi segla čez okvir tega članka. Na kratko si lahko ogledamo in razčlenimo le nekoliko osnovnih pojmov: vodstvo, dolžnost in odgovornost, povezano z njim.

Danes se mnogo govori o vodenju in voditeljih organizacije, vseeno za kakšno organizacijo gre: za podjetje, urad ali klub.

Če se o neki stvari mnogo razpravlja, pomeni to, da obstoja tu nek problem, da ljudem nekaj ni jasno, da imajo težave in da se želi nekaj razbistriti.

Vodenje je dejavnost, ki se sestoji iz vodstva, nadzora in odgovornosti; to je aktivnost nekoga v odnosu do drugih ljudi.

Vodja, v najširšem pomenu besede, vodi, nadzoruje in odgovarja za delo in storitev drugih. Vodja dosega rezultate po drugih in obenem odgovarja za upravljanje, poslovanje, za de-

lovanje in obnašanje tistih, s katerimi dosega uspehe.

Ta opredelitev že sama po sebi kaže, da je to delo težko in nevhvaležno, ker se po mnenju nestrokovnjaka nepoučenega zdi, da vodja ne dela nič in je torej nepotreben.

Posamezniki, ki odgovarjajo za blago, postopke ali denar, n. pr. blagajniki, skladiščniki, niso vodje v pravem smislu besede, če ne odgovarjajo tudi za ljudi in njihovo delovanje.

Ker vodja odgovarja tudi za ljudi, je važno, da se njegove dolžnosti in pravice jasno opredelijo. Da bi mogel voditi podrejene in upravljati, mora vodja razpolagati z določeno avtoriteto.

KAJ JE AVTORITETA VODJE?

Avtoriteta vodje je zakonita pravica ukazovati in delovati; pravno je to pravica, ki jo ima vodja zaradi svoje funkcije od-

govornosti. To pravico dobi od višje oblasti ali uprave, ki jo usmeri navzdol; n. pr. direktor podjetja dobiva to pravico od delavskega sveta.

Tako dobljena avtoriteta pretvarja vodja v energijo, ki jo usmeri po tistih poteh in kanalih, ki vodijo k postavljenemu cilju in izpolnitvi naloge, za katero odgovarja.

Tukaj ne bomo govorili o psihološki strani avtoritete, ki igra važno vlogo in je odvisna od narave in značaja vodje.

V vsaki moralni družbi so pravice neizogibno vezane z odgovornostjo in jih ni moči ločiti. Če avtoriteta ni vezana in pogojena z odgovornostjo, potem prej ali slej sama ugasne. Pojem »odgovornost« se zelo pogosto razume napačno. Ker je povezana s pravico delovanja, jo ljudje enačijo s pravico samo. Toda odgovornost ni pravica, ona se le pojavlja, vezana z ne-

ko pravico, takorekoč v ozadju te pravice.

Odgovornost je razmerje ali stanje, v katerem se nahaja neka oseba in zaradi katerega odgovarja in mora polagati obračun za zaupanje, ki ji je bilo izkazano in za katero se mora oddolžiti.

Višja avtoriteta (oblast) da vodji gotove pravice, on pa šele, ko sprejme in izvaja te pravice, postane odgovoren za svoje delovanje.

Prav tako pojmi »odgovornost« in »dolžnost« niso enakovredni in se napačno razumejo. Medtem, ko odgovornost označuje nekakšen pasiven odnos (polaganje obračuna), je dolžnost vezana na delovanje, akcijo, ki se je mora vodja lotiti in jo izvršiti.

To si lahko ilustriramo neka-ko takole. Vodja ima podrejenega sodelavca, ki ne dela tako, kot bi bilo potrebno, in tu uspeh oddelka ni tak, kakršen bi moral biti. Dolžnost vodje je, da intervenira, ker je njegova dolž-

(Nadaljevanje na 10. strani)

Tovarišu Viktorju v spomin!

Hudo nas je prizadela vest o mnogo prerani smrti tovariša Viktora Kmetca, člana našega kolektiva.

Kruta bolezen ga je priklenila na bolniško posteljo in v težkem boju je omagalo tako mlado in energije polno življenje. Mnogo, skoraj preveč vo-

lje do dela je prekinila zdravnikova odločitev, naj zapusti delo in moral je takoj v bolnico, kar z delovnega mesta.

Pokojni Viktor se je rodil 7. septembra 1930 v Mariboru kot kmečki sin ptujskega polja. Osnovno šolo je obiskoval v Cirkovcih. Kaj kmalu se je osamosvojil in se med drugim zaposlil pri vojnem gradbenem podjetju v Mariboru. Tu si je s svojo pridnostjo pridobil znanje gradbenega normirca in naziv uslužbenca III. stopnje.

V naše podjetje je prišel pred štirinajstimi leti (leta 1952). Kot kvalificiran zidar je delal v samostojni skupini, katere vodja je bil že precej let.

S svojo vedro naravo in prijetnim nastopom si je znal pridobiti mnogo prijateljev in tovarišev. Prav vzorno je skrbel za svojo skupino, kateri je bil vzoren vodja.

Bil je zelo aktiven član naše delovne skupnosti, saj je bil kar trikrat član delavskega sveta in upravnega odbora. Bil je predsednik sveta proizvajalcev DE vzdrževalni obrati. Tudi v sindikalni organizaciji je bil aktiven in vedno pripravljen sodelovati.

Kot vestnega sodelavca in dobrega tovariša ga bomo ohranili v trajnem spominu. Njegovim domačim, še posebej ženi, hčerki in sinku, ob hudi izgubi moža in ateka naše iskreno sožalje.

Franček Vrlič

ORGANI UPRAVLJANJA IN VARNOST PRI DELU

Z daljšo prakso je nedvomno dokazano, da se število poškodb in nesreč pri delu znižuje s povečano iniciativo vodstva podjetja in organov samoupravljanja na eni strani, na drugi strani pa tudi s povečano disciplino in delom samih članov kolektiva.

Sama organizacija samoupravljanja in njenih komisij je predvidena z različnimi predpisi, uredbami in ustreznimi zakoni. Zadržali se bomo pri eni od najvažnejših komisij: komisiji za varnost pri delu.

Velikost take komisije se določa po velikosti in važnosti podjetja. Če je v podjetju zaposlenih mnogo žena, potem je nujno potrebno, da je vsaj en član te komisije žena. Razen osnovne naloge »varnost pri delu« naj bi vsak član komisije bil zadolžen še s posebnim problemom (nesreče pri delu, nesreče na poti na delo itd.).

Komisija naj bi se sestajala vsaj enkrat mesečno. Na teh sestankih naj bi razpravljala o splošni varnosti pri delu, o nesrečah, ki so se pripetile itd.

ODGOVORNOST

Komisija za varnost pri delu ima nalogo, da pregleda vso zaščito za varno delo v podjetju. Komisija ne daje nobenih rešitev samostojno, temveč rezultate svojih ugotovitev predlaga organom upravljanja oziroma vodstvu podjetja. Polno odgovornost za zaščito delavca v podjetju nosi uprava podjetja in tisti, na katere so te dolžnosti in odgovornosti prenesene.

STROKOVNOST ČLANOV KOMISIJE

Člani komisije za varnost morajo imeti določen minimum strokovnosti za delo, za katerega so zadolženi. To je, da so seznanjeni vsaj z najvažnejšimi oblikami nevarnosti v obratih in kako jih odpraviti. V tem delu se morajo stalno izpopolnjevati.

Varnost v javnem prometu

Ker prihaja dnevno veliko število delavcev na delo s kolesi in motorji, je potrebno povedati nekaj besed o njihovi varnosti.

Delavec na kolesu ali motorju lahko pride v zelo neugodno situacijo, če ni pravočasno opazen, posebno na zelo prometnih cestah. Zato ne sme zavijati v levo, če se prej ni prepričal, da mu od zadaj in spredaj ne preti nevarnost. Če pa to stori, poveča nevarnost in možnost nesreče. Zato mora pravočasno in jasno pokazati svojo namero z dviganjem leve roke. Takšno zavijanje pa je še posebno nevarno na vlažnih cestah.

Zelo važno je da po vlažnem asfaltu vozimo počasi, ker je vsako zaviranje in naglo menjavanje smeri vožnje zelo nevarno in se lahko tragično konča.

Sodimo, da se take dneve varne delavce od doma do tovarne in nazaj tudi ena od nalog komisije za varnost. Če primerjamo število nesreč zaradi padca s kolesi in motorji z drugimi poškodbami, bomo opazili, da jih ne smemo zanemariti. Pri pregledih prometnih sredstev so ugotovili, da so mnoga kolesa zelo zanemarjena in zelo nevarna za promet.

Nujno je zaradi tega opozoriti delavce, da imajo svoja vozila vedno v redu, ker je slabo prevozno sredstvo velika možnost za poškodbe in nesreče.

NALOGE KOMISIJE

Komisija bi se morala poleg drugega ukvarjati z naslednjimi nalogami:

1. da pregleda in nadzoruje organizacijo varnosti po obratih: razen obravnavanja rednih poročil, se mora komisija z občasnimi pregledi prepričati o stanju varnosti in si ob takih priložnostih prizadevati, da se pomanjkljivosti čimprej odstranijo;
2. da se poškodbe in nesreče čimbolj temeljito in podrobno razčistijo;
3. da skrbi, kako bi vse izvore nevarnosti vidljivo označili z opozorilnimi znaki;
4. da skrbi, da so zdravniški pregledi v redu;
5. da se pravilno izbirajo delavci za posebno nevarna dela;
6. da skrbi za zaposlovanje žena, mladine in invalidov;
7. da pregleduje higienske in socialne odnose v obratih, pogonih, osvetlitev, zračenje, red in čistočo itd.
8. da ima vpogled v delo tovarniške ambulante;

9. da spremlja statistično vse podatke o poškodbah in nesrečah pri delu ter razna obolenja, ki povzročajo nesposobnost za delo;

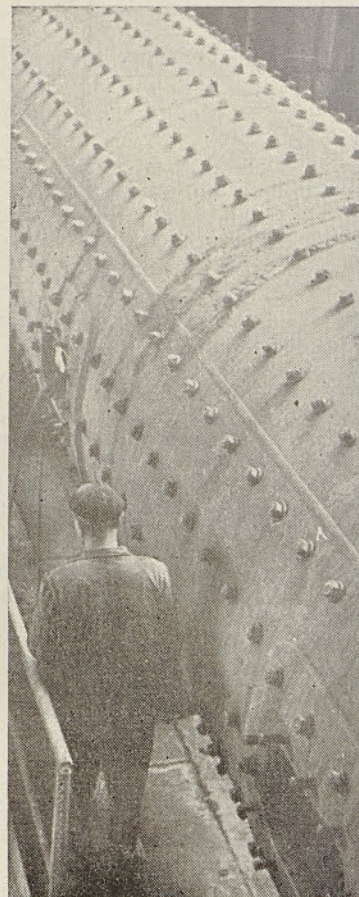
10. da pomaga pri vseh tehničnih in organizacijskih izboljšanjih za varno delo. V tem smislu poziva vse delavce na sodelovanje, to je, da dajo svoje predloge;

11. da trezno sodelujejo z inšpektorjem dela;

12. da vodi dnevnik o svojem delu, sestankih. O svojem delu večkrat poroča organom upravljanja in vodstvu podjetja in daje letno poročilo;

13. delovanje te komisije se ne sme usmeriti le na izvrševanje zakonskih formalnosti. Člani te komisije se morajo zavdati, da je komisija važen dejavnik v podjetju glede vzdrževanja življenja in zdravja proizvajalcev. Po vsem tem je važen člen produktivnosti.

Komisija ne more biti omejena z neko mrtvo besedo zakona, temveč mora obstajati zaradi socialnega razumevanja in strokovnega izvrševanja nalog varstva pri delu.

Kroglični mlin v glinici

Nekaj o ropotu

ropot 10 fonov daje šepetanje in delovanje žepne ure;

ropot 40 fonov je enak normalnemu razgovoru;

ropot 60 fonov povzroča delo sesalca za prah, pisalni stroj;

ropot 80 fonov daje močan ulični avtomobilski promet

in ropot nad 80 fonov daje delo z različnimi krogličnimi mlini (AM in v glinici) in pogon železnih transportnih travkov;

ropot 100 fonov daje avtomobilska hupa, žvižg sirene lokomotive, delo raznih kompresorjev in pogon turbo napajalk;

ropot 110 fonov povzročajo dela s pnevmatskimi kladivi in dleti;

ropot 120 fonov in naprej daje pogon avionskih motorjev, ki se meri na razdalji pet metrov.

2. OCENJEVANJE ROPOTA

Kot pri drugih škodljivih činiteljih iz okolja, tako tudi kvarno vpliva na človeka delovanje ropota, predvsem pa tedaj, če smo dalj časa izpostavljeni ropotu, zaradi česar pride do različnih motenj oziroma obolenj, kot so:

a) PSIHIČNE MOTNJE — UTRUJENOST

Ropot deluje na človeško duševnost negativno, ljudje se počutijo nelagodno, odvrtajo pozornost, postanejo razdražljivi in duševno utrujeni. Pri objektivnih lastnostih ropota imajo največji vpliv moč ropota, višina (frekvenca) in moč sestavljenih glasov, sprejemljivost in prekinitev ropota. Po nemških kriterijih povzroča te motnje že ropot od 30 do 65 db, ki že povzroča pri nekaterih psihične motnje, odvrta pozornost, sledi pa utrujenost z vsemi posledicami. Manj nevarne je ropot nižjih frekvenc, bolj nevarne pa

je samo en čist zvok. Udarci in pulzirajoč ropot bolj motijo, kot pa stalen ropot (sirena).

b) MOTNJE FIZIOLOŠKIH FUNKCIJ

Te motnje povzročajo prav to, kar je zgoraj omenjeno, samo da prej in v težjih oblikah. Ljudje se na delovnem mestu ne morejo prav sporazumeti. Telefonski pogovor je možen do 65 db, od 65 do 75 db pa je otežkočen, nad 75 db pa je že nemogoč. Pri teh že prihaja do znakov hujše utrujenosti in težjih posledic. Moteno je delovanje obtočil, dihal, prebavil, predvsem pa delovanje možganskih centrov. Ljudje so pri izpostavljanju tem motnjam razdražljivi, duševno labilni, kar lahko privede tudi do poslabšanja medsebojnih odnosov.

c) OKVARE SLUHA

Ropot čez 90 db povzroča poleg zgoraj omenjenih motenj tudi okvare sluha. Ljudje, ki so skozi 8 ur na dan in več let izpostavljeni temu ropotu, postanejo delno ali popolnoma gluhi. Naš zakon o invalidskem zavarovanju prizna to naglušnost in tudi gluhost kot profesionalno obolenje (nesreča pri delu).

Po več letih dela v hrupnih delavnicah se pokaže naglušnost ali praktična gluhost pri zelo visokem odstotku delavcev. Med take hrupne delavnice štejemo predvsem kotlarne, kleparske delavnice, tkalnice in predilnice, strojnice (kjer je v pogonu več črpalk), čistilnice kovinskih odlitkov, posebno če se dela z dleti na stisnjen zrak, v mlinih, v delavnicah, kjer se preizkušajo motorji, na avionih itd.

(Nadaljevanje v naslednji številki)

Ob tragični izgubi našega dobrega očeta in starega očeta

Antona Turka

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti in sočustvovali z nami ter darovali vence in cvetje, posebno pa godbi in pevcem.

Žalujoci sinovi in hčerke z družinami.

Pevski zbor DPD Kidričevo na zboru občanov

Medobčinsko srečanje

Medobčinsko srečanje občin Ptuj—Varaždin—Ormož—Čakovec je padlo na plodna tla. Srečanje samoupraviteljcev, ki je bilo 22. X. 1966 v Kidričevem, je obravnavalo predvsem problematiko delavskega samoupravljanja. Delegati delovnih organizacij iz štirih občin so razpravljali o delu in važnosti delovnih enot ter njihovem pomenu. Dr. Vanek Štifter je zbranim delegatom v obširnem referatu obrazložil pozitivne činitelje delavskega samoupravljanja ter pomen delovnih enot v našem gospodarskem razvoju. Isti večer so se zbrali na Borlu borci Spodnje Dravske doline ter Medimurja. Tu so skupaj z mladino štirih občin pripravili kresovanje. Ob velikem kresu, ki se je bohotno razplamtel, so se borci skupaj z mladino prijetno zabavali, peli partizanske pesmi ter pripovedovali razne dogodivščine, vesele ter žalostne, ki so jih doživljali med NOV.

V nedeljo, 23. oktobra 1966, je bilo dobro organizirano srečanje občanov na letovišču Borl. Prav prisrčno je bilo snidenje v Zavrchu, to je na meji Hrvaške—Slovenije. Tu se je zbralo nad 30 vozil iz raznih AMD obeh republik. Pionirji so predali cvetje gostom iz Varaždina ter zaželeli, da bi

tovrstna srečanja ne šla v pozabo.

Medtem ko se je v Zavrchu kolona avtomobilov usmerila proti Borlu, so se medtem tam že zbrala razna delavsko-prosvetna društva ter umetniške skupine iz sosednje republike, ki so imele pripravljen bogat kulturni spored.

V zabavnem sporedu so se posebno dobro izkazali vokalni solisti iz Varaždina, ki so navdušili številne občane z lepo pesmijo. Folklorne skupine iz Cirkovca in Čakovca so izvedle slovenske in medimurske plese. Pevski zbor DPD Svobode iz Kidričevega je zapel nekaj pesmi iz svojega repertoarja.

Kot posebnost bi naj še omenil, da je radio Ptuj prenašal celoten spored z Borla. Tako so lahko spremljali dogodke srečanja tudi tisti, ki iz kakršnegakoli vzroka niso mogli osebno na Borl.

Tovrstno sodelovanje štirih občin Ptuj—Varaždin—Ormož—Čakovec je edinstven primer pri nas v Jugoslaviji, ki ni samo v smislu medobčinskega, temveč tudi medrepubliškega sodelovanja štirih občin. Naj ob koncu še omenim besede enega izmed občanov: »Kljub temu, da je naš materin jezik različen, smo si Jugoslovani bratje.« (ERC)

Izobraževanje v tovarni

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

II. POGOJI ZA PRAVILNO IZOBRAŽEVANJE IN EKONOMIKA IZOBRAŽEVANJA

Tovarniško izobraževanje naj bi bilo sestavljeno iz:

- izobraževanja za določen poklic,
- splošnega izobraževanja vseh kadrov,
- poslovne politike.

Temeljiti mora na naslednjih važnih zahtevah:

1. Efektno izobraževanje zahteva študij gospodarskih in tehnično tehnoloških pojavov ter mora biti postavljeno na pedagoško osnovo.

2. Izobraževanje mora biti stalno, kajti nikoli se ne smemo zadovoljiti z doseženimi rezultati, ampak moramo vedno težiti za nadaljnjim razvojem.

3. Potrebna je dovolj močna kadrovska služba, ki mora voditi pravilno kadrovsko politiko.

4. V podjetju mora vladati prepričanje, da je tako izobraževanje potrebno.

Izobraževanje v tovarni ima, kadar je uspešno, za podjetje veliko prednost, ker lahko na splošno podlago znanja doda prav tisto in tolikšno znanje, ki je na določenem delovnem mestu potrebno. Z ekonomskega stališča je izobraževanje upravičeno, če je dohodek, ki je nastal zaradi izobraževanja, večji, kot so bili stroški izobraževanja. Tako merilo sicer ni vedno pravilno, ker se tudi rezultati mnogokrat ne morejo pokazati niti predvideti takoj, vendar je tako merilo vsekakor eno od najvažnejših, ker sicer izobraževanje izgubi pravi smisel. Vsaj v končni fazi se morajo pokazati ekonomski uspehi kot posledica izobraževanja. Da bi se lahko v tem primeru pravilneje odločali, je potrebno postaviti neka pravila za ocenjevanje efekta izobraževanja. V ta namen je najprej potrebno poznati sestav izobrazbe, potreben za določeno delovno mesto.

Kadar imamo od surovine do fizikalnega izdelka določeno število faz, imamo lahko različna delovna mesta.

Surovina → 1. faza
→ 2. faza
→ 3. faza
→ končni proizvod

a) Za vsako fazo imamo svoje delovno mesto. V tem primeru naj bi bil sestav znanja takle:

Tehnično znanje	70 %
Ekonomsko organizacijsko znanje	20 %
Splošno znanje	10 %

Skupno znanje Z_1 100 %

b) Imamo delovno mesto za dve delovni fazi. Sestav znanja naj bi bil v tem primeru takle:

Tehnično znanje	65 %
Ekonomsko organizacijsko znanje	25 %
Splošno znanje	10 %

Skupno znanje Z_2 100 %

c) Delovno mesto je tako, da mora delavec opravljati tri delovne operacije oziroma faze izdelave. V tem primeru naj bi bil sestav takle:

Tehnično znanje	60 %
Ekonomsko organizacijsko znanje	30 %
Splošno znanje	10 %

Skupno znanje Z_3 100 %

Potrebno znanje na delovnih mestih od a) do c) raste:

$Z_1 < Z_2 < Z_3$

Vendar mora biti tehnično znanje vedno večje, čeprav odstotek tehničnega znanja v primerjavi s skupnim od a) do c) pada.

Razmerje med tehničnim in ekonomsko organizacijskim znanjem se manjša od a) do c).

Kolikor bolj je tehnološki proces dognan, čim več je mehanizacije in avtomatike, tem večji je delež širšega znanja. Tudi ekonomsko organizacijsko in splošno znanje se od a) do c) večja.

Če je začetno znanje delavca na nekem delovnem mestu Z_0 , potem velja, da je potrebno izobraževanje tem dolgotrajnejše, čim večja je razlika med začetnim in zaželenim (potrebim) znanjem Z_p .

Po končanem procesu pa mora biti znanje približno izenačeno $Z_i = Z_p$.

Pri tem nastopijo v začetku naslednje alternative:

$Z_0 < Z_p$: izobrazba ni prilagojena ravni opreme in procesa. Iz tega sledi neekonomična proizvodnja, zato je potrebno dodatno izobraževanje.

$Z_0 = Z_p$: optimalni primer, v katerem je struktura kadrov pravilna in dodatno izobraževanje nepotrebno.

$Z_0 > Z_p$: razsipavanje s strokovnostjo; prevelika izobrazba za delovno mesto.

V Jugoslaviji je običajen prvi primer, in to s precejšnjo razliko med začetnim in potrebnim znanjem.

Če upoštevamo, da je mogoče direktno izračunati učinek izobraževanja na proizvodnjo (učinek označimo z R), tako da ostale faktorje izključimo, tedaj

Vprašanje po reformi: Hm, s tako vsebino pa na takem položaju?!

lahko dobimo razmerje rezultata R in obsega znanja Z. To razmerje se od a) do c) večja. Ker se večata tudi znanje in učinek izobraževanja, je razlika učinka večja kot razlika znanja.

Zaradi tega je:

$$\frac{\Delta R}{\Delta Z} > 1$$

Razmerje razlik imenujemo koeficient učinkovitosti izobraževanja. Doseči moramo tedaj, da bo z majhno spremembo znanja uspeh v proizvodnji čim večji. Večji koeficient učinkovitosti dosežemo le takrat, kadar je izobraževanje funkcionalno, to je pa tedaj, kadar smo potrebe in probleme pri izobraževanju dovolj dobro analizirali. Uspeh izobraževanja je močno odvisen od začetne stopnje znanja.

Čim popolnejša je proizvodnja, tem manjše je potrebno

dodatno znanje za prehod na naslednjo višjo raven proizvodnje. Ker torej potrebno dodatno znanje proti višji ravni proizvodnje pada, je faktor učinkovitosti izobraževanja tem večji, čim večja je raven proizvodnje. Prav zato morajo biti dovoljne razlike v znanju ΔZ_i med potrebnim Z_p in doseženim znanjem Z_i tem manjše, čim višja je raven proizvodnje oziroma čim večje znanje se zahteva na delovnem mestu.

Razumljivo je, da je začetek najtežji, ko je raven proizvodnje še nizka in prav tako nizko tudi osnovno znanje. Tedaj je treba vložiti veliko sredstev v izobraževanje, efekt izobraževanja pa je majhen. Preden pridemo na višjo raven proizvodnje, je vsekakor potrebno najprej doseči dovolj veliko znanje na nižji ravni. Edino tak sistem nam zagotovi pri določenem začetnem znanju in določenem začetni ravni proizvodnje največji učinek izobraževanja in s tem tudi najhitrejši razvoj tovarne.

Razumljivo je tudi, da bodo od stopnje proizvodnje odvisni tudi potrebni časi izobraževanja t_1 , t_2 in t_3 , ki prav tako od a) do c) naraščajo.

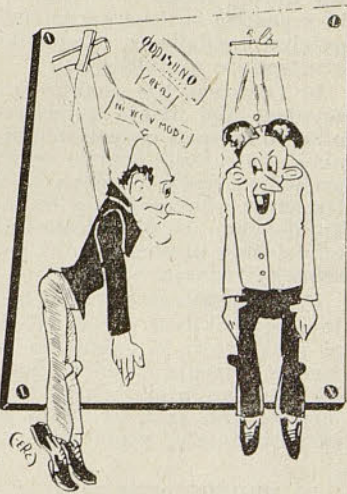
Zaradi tega tudi časovna učinkovitost izobraževanja v odvisnosti naraščanja ravni proizvodnje narašča. Razmerje učinka na proizvodnjo in čas se od a) do c) večja.

Čas izobraževanja mora biti optimalen, da je učinkovitost največja. Torej niti predolg t_d (preveč obširen in razvlečen program) niti prekratek t_k (skrajšan program). V prvem primeru je sicer rezultat proizvodnje enak optimalnemu, v drugem primeru pa je manjši od optimalnega, vendar je v obeh primerih efekt izobraževanja nižji od optimalnega.

Izobraževanje je torej učinkovitejše, čim bolj je prilagojeno ravni proizvodnje in opreme, čim višja je raven proizvodnje in s čim višjim začetnim znanjem razpolagamo.

V naši tovarni je spričo navedenih kriterijev izvajanje izobraževanja pred težko nalogo. Razpolagamo z razmeroma nizkim začetnim znanjem, raven proizvodnje pa bi zahtevala višjo strokovnost. V takem stanju je vsekakor težko govoriti o prilagojenosti strokovnega kadra ravni proizvodnje. V naši tovarni smo prešli na višjo raven proizvodnje in opreme, ne da bi prilagodili znanje vsaj prejšnji, nižji ravni. HM

Uporabljena literatura: dr. Dragan Lalić: Pojam i suština tvorničkog izobraženja.

— Med nami povedano, se ti mar ne zdi, dva sva svoji vlogi v delavskem samoupravljanju že preživela?

— Kaj hočeš, čas naju prehitava!

OSNOVE JEDRSKE TEHNIKE

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Danes poznamo precej različnih tipov reaktorjev, ki jih lahko uporabimo za nuklearno elektrarno. Precej reaktorjev je še takih, s katerimi bi tudi lahko dosegli verižno reakcijo fisije, pa do sedaj še niso uporabljeni. Od teh jih precej odpade zaradi slabe tehnične izvedljivosti, oziroma nepraktičnosti, drugi pa še niso tako razviti, da bi že prišli v poštev.

Različni reaktorski tipi se med seboj razlikujejo po več parametrih kot: po gorivu, po konstrukciji elementov, po legi glavne osi reaktorja, po hladilu, po moderatorju, po splošnih nuklearnih in klasičnih lastnostih, po načinu odvajanja toplote itd. Ker pa ti parametri medseboj niso neodvisni, ampak določene kombinacije izločujejo nekatere in določajo druge parametre, se število možnih kombinacij močno zmanjša (ostane še čez 100 možnosti).

Zaradi razvoja nuklearne tehnike so nekatere možne kombinacije že odpadle kot manj vredne, med preostalimi pa še vedno ni takega superiornega tipa. Različne države so se odločile za določeno vrsto reaktorja glede na prednosti tipa, ki jim zaradi specifičnih pogojev posamezne države najbolj ustrezajo, oziroma zaradi slabosti, ki najmanj neugodno vplivajo na odločitve. Večina pa so države obdržale izbran tip reaktorja in ga naprej razvijale, pri tem pa so vsaka po svoje dosegle znatne uspehe.

Danes ne moremo z gotovostjo reči kateri tip je najboljši, pač pa se lahko odločimo le za najustreznejši tip pri določenih pogojih. Število različnih tipov, ki pridejo danes še v poštev se je tako močno skrčilo (okrog 15), pa še izmed teh izstopa nekaj tipov, ki so glede tehnologije in glede izkušenj daleč pred ostalimi.

RAZDELITEV TIPOV REAKTORJEV

Za osnovo določanja najbolj uspešnih tipov reaktorjev nam lahko služijo do sedaj zgrajene nuklearne elektrarne, s katerimi imamo že določene izkušnje. Če tem tipom dodamo še tipe nuklearnih elektrarn, ki so v gradnji oziroma v projektu, potem dobimo tako vse tipe, ki jih lahko smatramo za tehnično in ekonomsko upravičene. Razdelimo jih lahko v tri skupine:

a) preizkušeni tipi reaktorjev: med preizkušene spadajo tipi reaktorja, ki so že zastopani v velikih nuklearnih elektrarnah (moči več 100 MW). S temi imamo dovolj izkušenj v gradnji in v pogonu razen tega pa tudi potrjene podatke o ekonomiki proizvodnje el. energije.

b) Osvojeni tipi reaktorjev: osvojeni tipi imajo predstavnike samo med eksperimentalnimi strojenji manjše moči, prehod na večje moči pa je v izgradnji, vendar je tip že tako dognan, da ni pričakovati tehnoloških problemov niti posebnega razvoja.

c) Perspektivni tipi reaktorjev: perspektivni so vsi oni tipi reaktorjev, ki zahtevajo še mnogo razvoja preden bodo šli v redno proizvodnjo. Med temi so tudi taki, ki imajo že eksperimentalne prototipe.

PREIZKUŠENI TIPI REAKTORJEV

Med preizkušene tipe reaktorjev lahko štejemo le tri tipe in sicer: plinsko hlajeni reaktor tipa Magnox, lahkovodni reaktor hlajen z vrelo vodo in

lahkovodni reaktor hlajen z vodo pod pritiskom.

MAGNOX REAKTORJI

Gorivo je naravni uran z oblogo iz Magnox-a (zlitina aluminija in magnezija). Reaktor je moderiran z izredno čistim grafitom, hlajen pa z ogljikovim dioksidom. Prvi reaktor Calder Hall (Vel. Britanija) moči 164 MW je začel obratovati 1959 leta. Razen Vel. Britanije je ta tip razvijala tudi Francija (prvi EDF-1 v pogonu 1962 l.). Doselej je v pogonu okrog 4.400 MW, v gradnji pa je nadaljnih 5.000 MW v Vel. Britaniji in Franciji. Dva reaktorja tega tipa sta v pogonu še drugod po svetu (Italija — Latina in Japonska — Tokio Mura). Te nuklearne elektrarne lahko dobavita Vel. Britanija in Francija.

LAHKOVODNI REAKTORJI HLAJENI Z VRELO VODO

Reaktorji uporabljajo za gorivo lahko obogaten uran, za moderator pa navadno vodo. Voda izpareva in s tem hladi reaktor. Leta 1957 je šel v pogon prvi eksperimentalni reaktor in nato leta 1960 prva nuklearna elektrarna Dresden I. 210 MW. Do sedaj je v pogonu 600 MW, v izgradnji pa nadaljnjih 3.000 MW (v Švedski, Indiji, Španiji in ZDA). Elektrarne so bile zgrajene že v Italiji, Zvez. republiki Nemčiji in Japonski. Te elektrarne dobavljajo le ZDA.

LAHKOVODNI REAKTORJI HLAJENI Z VODO POD PRITISKOM

Da bi preprečili vrenje hladilne vode, je voda pod odgovarjajočim pritiskom. Gorivo je lahko obogaten uran, gene-

rator pa voda. Prva nuklearna elektrarna Shippingport 68 MW je bila zgrajena v ZDA in je šla v pogon leta 1957. Te reaktorje so začeli zgrajevati kot mobilne pogonske (podmornice, ladja Savannah), šele pozneje so jih začeli uporabljati za nuklearne elektrarne. Elektrarna tega tipa je zgrajena v Italiji. V pogonu je že 1.000 MW, v gradnji pa še 3.500 MW (Zvez. republika Nemčija, Demokrat. republika Nemčija, Francija, Španija in ZDA). Na tržišču jih nudijo ZDA in SSSR.

OSVOJENI TIPI REAKTORJEV

Med osvojene tipe reaktorjev štejemo naslednja reaktorja: izboljšani plinsko hlajeni reaktor in težkovodni reaktor hlajen s težko vodo pod pritiskom.

Izolirani plinsko hlajeni reaktor.

Z nadaljnjim razvojem plinsko hlajenim reaktorjem so angleži izdelali nov tip reaktorja z lahko obogatenim uranom kot gorivom. Moderiran je še vedno z grafitom, tudi hlajen z ogljikovim dioksidom, toda zaradi lahke obogatitve ima večjo specifično moč in manjše izmere. Gorivo ni več metalni uran kot Magnox tipu, ampak uranov dioksid v sračkah iz nerjavčnega jekla. Ta tip doseže mnogo ugodnejše parametre, praktično iste kot moderne termo elektrarne. Prototip je zgrajen v Vel. Britaniji (30 MW) in v ZDA (30 MW). V Vel. Britaniji je v pogonu od l. 1963. V izgradnji je 1.200 MW nuklearna elektrarna Dungeness B v Vel. Britaniji. Take reaktorje lahko dobavlja Vel. Britanija.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Prenosna vlečnica

Neka švicarska firma je izdelala nov model prenosne vlečnice in ga imenovala »Bimbo«. Vlečnica je težka le 50 kg in jo je mogoče z lahkoto spraviti v avto. Sestavljena je iz štirinogrega zložljivega ogrodja iz lahke kovine, ki ga lahko pripravimo s par prijemi. Zraven je majhen bencinski motor s porabo 3/4 l/h in 150 m dolga žična vrva z napravo za upravljanje pri vleku navzgor. Pri normalni obremenitvi lahko upoštevamo hitrost 1,5 m/sek. Vlečnico lahko montiramo na vsakem, za smučanje primernem pobočju, in dela brezhibno brez posebne strežbe.

Nuklearna elektrarna Grossnach (ZRN)

Poizkusna nuklearna elektrarna Grossnach, ki je trenutno še v gradnji bo začela obratovati 1968. leta. Reaktor je lahkovodnega tipa in bo imel moč 25 MW. Parametri pare bodo pri tej poizkusni elektrarni na pregreto paro dokaj ugodni (500°C in 60 at.). Pomembno je, da bo pregrevanje pare nuklearno.

Premična drobilna naprava

V Nemčiji so zgradili največjo drobilno napravo, ki se lahko sama pomika s hitrostjo 360 m/h. Teža je 440 t in ima kapaciteto 600—700 t materiala na uro. Dolga je 40 m, visoka 9 m in široka 11 m. Premika se s pomočjo 1,5 m širokih in 10,6 m dolgih gosenic. Vgrajena moč motorja znaša 1500 KM.

Transformatorji z nevnetljivo izolacijsko tekočino

Angleška družba »English Electric« je začela graditi transformatorje, v katerih so olje nadomestili s tekočino, imenovano »piroklor«. Piroklor je dober izolator, po svojih hladilnih lastnostih ne zaostaja za transformatorskim oljem, njegova prednost pa je ta, da je negorljiv. Pare in plini, ki nastajajo pri razkroju, niso niti eksplozivni, niti strupeni.

Piroklor je mešanica 60 % heksaklor difenila in 40 % triklora benzena. Po viskoznosti ustreza transformatorskem olju. Razkroj nastopi šele pri temperaturi 300°C. Piroklor ni podvržen počasnemu staranju v obliki oksidacije in kemičnega razkroja kot mineralna olja ter ne tvori usedlin. Transformatorji, napolnjeni s piroklorom, lahko obratujejo do 20 let neprodušno zaprti brez nadzorstva. Pri njihovi konstrukciji moramo upoštevati samo dejstvo, da je piroklor topilo za številne organske snovi, le-te moramo zato nadomestiti z drugimi, netopljivimi. Cena piroklora je približno za 30 % višja od cene mineralnega olja, zato pa je znaten prihranek ob njegovi uporabi, saj odpadejo protipožarni ukrepi in naprave. Ob upoštevanju navedenih dejstev je piroklorni transformator za 18 % cenejši od oljnega.

Na Japonskem so v letu 1965 porabili okrog 400.000 t aluminija. Od te količine je 240.000 t valjanih proizvodov in 114.000 t litine. Za proizvodnjo aluminijeve žice so porabili sicer le 20.000 t aluminija, tovrstno proizvodnjo pa bodo močno povečali, da bi zadovoljili naraščajoče potrebe po visokonapetostnih tokovodnikih. Proizvedli so tudi okrog 16.000 t folije, ki so jo v glavnem porabili za pakiranje čaja in tobaka. Japonske zaloge kobalta, cinka in svinca bodo zadoščale samo še za 40 do 50 let, zato želijo močno povečati proizvodnjo aluminija.

Ob prazniku naše tovarne iskreno čestitamo vsem sodelavcem, ki so dopolnili 10 let neprekinjene zaposlitve v našem podjetju

IZ DE GLINICE:

Vinko Bombek, Franc Cajnar, Simon Cafuta, Franc Horvat, Jože Hliš, Jože Kolar, Ivan Letič, Maks Milošič, Zora Mlinarič, Jakob Malek, Martin Muzek, Anton Nahberger, Franc Skledar.

IZ DE ALUMINIJ:

Vinko Budja, Franc Breg, Anton Bohl, Jakob Bratec, Jože Beranič, Andrej Bedrač, Franc Debelak, Franc Drobnič, Franc Flajs, Jože Gajzer, Stanislav Golob, Anton Horvat, Franc Hergula, Marija Horvat, Janez Horvat, Franc Herbec, Jože Hrabjančič, Franc Huzjak, Franc Jerič, Franc Jazbec, Janez Jerenec, Ivan Jakolič, Štefan Knaus, Stanko Kovačič, Alojz Krajnc, Alojz Kirbiš, Maks Kaučević, Alojz Krajnc, Franc Kokol, Franc Kodrič, Franc Letonja, Jože Lepej, Alojz Leskovic, Jože Lešnik, Anton Murko, Martin Muršec, Ludvik Milošič, Josip Maloič, Martin Meznarič, Franc Nadelberger, Stanislav Polanec, Martin Petrovič, Marjan Primec, Franc Pukšič, Božidar Premužič, Ivan Pečnik, Ludvik Rodošek, Jakob Svenšek, Franc Strucl, Feliks Šterbal, Janez Šmigoc, Jože Šmigoc, Filip Topolovec, Janez Topolovec, Stanko Toplak, Jože Vek, Franc Vajda, Franc Vidovič, Jože Vodusek, Slavko Višinski, Franc Zavec, Konrad Zelenik, Maks Zorko.

IZ DE VZDRŽEVALNI OBRATI:

Ludvik Arnuš, Jože Brumec, Ivan Bezjak, Jože Cafuta, Jože Ciglar, Alojz Čuček, Janez Družovčič, Franc Ferčič, Anton Fakin, Alojz Gašparič, Ivan Golob, Jože Huzjan, Karl Hofman, Vinko Holc, Franc Irgl, Franc Jeza, Alojz Kumer, Janez Lesjak, Franc Malek, Franc Mesarič, Stanislav Mlakar, Martin Malek, Janez Majcen, Stanko Matjašič, Zvonko Miljančič, Jože Matjašič, Franc Majhen, Mirko Kocuvan, Janez Mlakar, Slavko Marguč, Jože Menoni, Franc Novak, Jože Nemec, Ivan Ogrinec, Stanko Predikaka, Franc Purg, Alojz Sagadin, Gabriel Senjor, Stanko Skrbinšek, Jože Smolinger, Jože Strucl, Janez Salamon, Franc Tomažič, Marjan Trampuš, Stanko Zemljak.

IZ DE ENERGETIKE:

Branko Arklinič, Aleksander Blaž, Štefan Beranič, Franc Cajnar, Janez Feguš, Martin Godec, Štefanija Letonja, Vincenc Megla, Janez Samastur, Florjan Trbovšek.

IZ DE PROMET:

Janez Ficko, Anton Kaučič, Alojz Marin, Danilo Mihelič, Jože Slana, Ivan Škrjanec, Anton Vedernjak, Jože Voglar.

IZ DE OSREDNJE SLUŽBE:

Anton Cenar, Vida Detiček, Ivan Gregorec, Marija Hliš, Franc Javernik, Ignac Krajnc, Alojz Kapun, Alojz Krušič, Kristina Kostanjevec, Janez Kostanjevec, Janez Primožič, Ivan Sekol, Rudi Stelcer, Janez Vidovič, Martin Vilčnik, Štefan Zafošnik.

-TS-

Mirko Bezjak, polkvalificirani ključavničar

Člani delovne skupnosti, ki ob tovarniškem prazniku TGA 21. novembra 1966 dopolnijo naslednjo neprekinjeno delovno dobo

21 LET:

Ivan Gerjovič, Franc Godec, Janez Lajh, Franc Muhič, Franc Plajnshek, Mirko Špoljar in Božena Zorec.

20 LET:

Simon Frangeš, Ivan Golc, Ivan Horvat, Mirko Kondrič, Friderik Koser, Franc Lenart, Jakob Murko in Anton Pfeifer.

19 LET:

Janez Bezjak, Rudolf Bezjak, Ludvik Burjan, Ivan Colnarič, Peter Čulibrk, Matija Frčec, Janez Fijacko, inž. Boris Gorup, Ivan Gašpar, Ivan Jakomini, Stanko Kovačič, Angela Kranjec, Ivan Kampl, Franc Klajderič, Anton Kokol, Jakob Kornet, Alojz Kristovič, Anton Karo, Franc Koren, Stanko Kováčec, Franc Kokol, Valter Kolarič, Maks Lačen, Janez Lenart, Rudi Majcen, Emil Mojzer, Franc Medved, Tomaž Milošič, Kristina Muršec, Sonja Petrovič, Franc Petrovič, Štefan Skledar, Jože Srpčič, Franc Sajovic, Peter Stelcer, Marjana Toplek, Andrej Toplek, Franc Vrtatič, Franc Vrabi, Angela Zadnik, Jože Zupanič in Ferdo Zalar.

18 LET:

Karl Antonič, Martin Artnjak, Stanko Brglez, Ivan Belič, Jože Car, Franc Duh, Anton Draškovič, Štefan Frangeš, Jakob Fakin, Jože Frčec, Štefan Fuks, Ivan Firbas, Jakob Galun, Franc Goljat, Stanko Hertiš, Janez Juriševič, Maks Kmetec, Franc Kosi, Anton Kuhar, Alojz Karo, Anton Leskovar, Jože Mikec, Martin Mojzer, Franc Mezarič, Anton Nadelsberger, Štefan Nežmah, Ivan Pulko, Stanko Tomazič, Zora Težak, Zdravko Zavrtnik, Jože Zelenko in Martin Žerak.

17 LET:

Janez Belšak, Franc Brglez, Feliks Breščak, Ivan Cafuta, Štefan Dončec, Mihael Emeršič, Ivan Elsner, Anton Furman, Janez Fridauer, Franc Gotvajn, Franc Galun, Jože Gradišnik, Štefka Hmelina, Bogo Hmelina, Rudi Hlušička, Ernest Janžekovič, Ivan Jus, Ljubo Jabločnik, Franc Jakab, Ljubko Komelj, Franc Koletnik, Ivan Kostanjevec, Srečko Kramberger, Franček Kolarič, Angela Kampl, Maks Mele, Stanko Meglič, Helena Majcen, Jože Peršuh, Franc Prešiček, Mihael Princ, Stanko Pal, Ana Plajnshek, Matevž Skok, Maks Štrafela, Franc Vreže, Franc Vidovič, Albert Zajšek in Franc Zohar.

16 LET:

Mirko Adamič, Ludvik Anžel, Stanko Gajšt, Viktor Hazabent, Alojz Jerenko, Janez Jeza, Ernest Jamer, Dominik Karlovšek, Silvo Kovačič, Anton Mohorko, Janez Pal, Stanko Pondrk, Stanko Praprotnik, Maks Rojko, Katica Stupan, Anton Slesič, Jože Segula, Marija Špoljar, inž. Stane Tonejc, Jože Toplak, Jože Zelenjak in Jože Zamuda.

15 LET:

Rudi Arnejčič, Mihael Bednički, Viktor Brglez, Vinko Čuš, Franc Dogša, Janez Erbus, Pavla Elsner, Edvard Ferenčič, Mihael Fajt, Franc Gojčič, Stanko Godec, Jože Gajser, Ivan Havlas, Anton Kurilič, Jože Klaneček, Ivan Kota, Janez Kores, Branko Kolarič, Zvonko Klajderič, Frido Krneža, Anton Kirbiš, Stane Lampič, Branko Mlinarič, Franc Markeš, Alojz Muršec, Ludvik Mesarič, Stjepan Pavlinek, Jože Robič, Jože Rotvein, Boris Solovjev, Ludvik Sluga, Albin Tomše, Anton Tomanič, Herman Vajs, Ivan Vnuk in Štefan Zupanič.

14 LET:

Anton Arnuš, Drago Acimovič, Rudi Belšak, Franc Bratuša, Ivan Burjan, Janez Cafuta, Franc Čeh, Feliks Čuček, Anton Dogša, Štefan Frčec, Jože Frank, Pepca Firbas, inž. Franjo Grünfeld, Rudolf Golc, Vili Hohnec, Roman Harlamov, Alojz Horvat, Mirko Hrenko, Jože Hliš, Ivan Krajnc, Vinko Knez, Stanislav Kokot, Franc Korpar, Rudolf Kokol, Konrad Kramberger, Janez Kiseljak, Jakob Kuhar, Franc Korošec, Franc Kokot, Franc Krajnc, Anton Kancler, Ernest Kureti, Ivan Lah, Ferdo Lepej, Karl Levanič, Martin Lah, Tonka Murko, Vlado Martinkovič, Alojz Menoni, Matevž Metličar, Janez Munda, Jože Medved, Jakob Mlakar, Alojz Mikulec, Jakob Medved, Janez Mohorko, Rudi Mlinarič, Slavko Mesarič, Franc Novak, Martin Ozmec, Franc Paveo, Ivan Preložnik, Karl Pigner, Maks Potočnik, Stanko Pulko, Ivan Pišek, Janez Pulko, Anton Rampre, Štefan Rutar, Jože Repec, Vida Resnik, Alojz Svenšek, Albin Špehonja, Franc Šterbal, Janez Štumberger, Jakob Sohar, Karl Tomanič, Franc Trop, Rudolf Tili, Oto Težak, Bogomir Toplak, Karl Vrečko, Adolf Vodušek, Avgust Vrabi, Štefan Verbek, Ivan Vugrinec, Ludvik Vorina, Ernest Vrečar, Franc Vehovar, Franc Visenjak, Janez Verbančič, Mirko Zaspan, Stanko Zupanič in Jože Znidar.

13 LET:

Matilda Acimovič, Martin Bevc, Franc Bogme, Jože Braunštajn, Stanko Bogme, Rudi Celan, Franjo Drobnejak, Franc Emeršič, Stanko Erbus, Ladislav Fajt, Jože Frigl, Miran Gotvajn, Stanko Hanželič, Štefan Hadler, Martin Hamershak, Ivan Herman, Franc Hertiš, Stanislav Ivanuša, Franc Intihar, Ivan Ivančič, Slavko Janžekovič, Janez Jus, Franc Jevševar, Viktor Jus, Ciril Jazbec, Alojz Janžekovič, Franček Krajnc, Lovro Kiseljak, Ivan Kopajnik, Vincenc Kovačič, Edvard Kirbiš, Jože Kuret, Ivan Kozoderc, Alojz Kmetec, Ivan Kokol, Franc Kozel, Franc Kozoderc, Stanko Klinc, Ivan Kokol, Milan Lamot, Franc Lah, Franc Leben, Franc Leskovar, Slavica Mesarič, Janez Metličar, Rudi Marušek, Franc Merkuš, Andrej Merc, Vinko Murko, Ludvik Munda, Ivan Malek, Franc Nigerl, Ludvik Ostroško, Franc Petelinšek, Simon Pešec, Janez Pernat, Marko Prepelič, Franc Petek, Ivan Poplatnik, Franc Petek, Anton Pal, Viktor Prelog, Ivan Petrovič, Ludvik Repec, Peter Rudolf, Ivan Ratajc, Justin Repič, Franc Skaza, Jakob Spolenak, Karl Spolenak, Mirko Smrtič, Maks Svenšek, Alojz Slatič, Stanko Svenšek, Jakob Smiljan, Matevž Svenšek, Martin Skledar, Anton Sluga, Franc Slameršek, Franc Sakelšek, Ludvik Sušič, Anton Serdinšek, Ignac Svenšek, Franc Štumberger, Anton Štrucl, Janez Šprah, Alojz Šegula, Jernej Širovnik, Franc Stajner, Martin Turk, Janez Turk, Vinko Verlek, Franc Vindiš, Anton Vidovič, Otmar Vedlin, Janez Vrtačnik, Mirko Vinter, Alojz Vtič, Viktor Zupanič, Franc Zadravec, Alojz Zupanič, Anton Zafošnik, Franc Zagoršek, Franc Žižek, Jože Žibrat, Stjepan Znidarič, Anton Žerak in Anton Zumer.

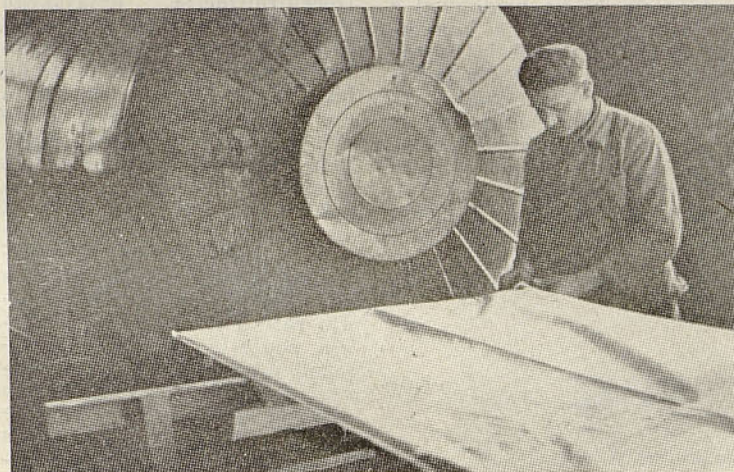
12 LET:

inž. Franc Auer, Anton Anžel, Jože Berger, Franc Bauman, Franjo Ceci, Mirko Ciglar, Frida Čulibrk, Martin Čančar, Stanko Černensek, Vili Detiček, Franc Ekart, Jože Emeršič, Martin Emeršič, Anton Frigl, Franc Filipič, Janez Gojkošek, Ivan Grahl, Štefan Gunžer,

Franc Grabar, Anton Hertiš, Štefan Hanžekovič, Janez Hertiš, Dušan Hriberšek, Ivan Hrenko, Stanko Horvat, Franc Horvat, Franc Hriberšek, Slavica Huzjan, Marija Ivančič, Alojz Jernejšek, Franc Junger, Janez Jerenko, Franc Jurič, Mihael Jeza, Elfrida Kač, Darinka Kolarič, Anton Kamenšek, Anton Klajnshek, Štefan Kiselak, Franc Kokol, Ferdo Kolednik, Viktor Klep, Franc Krivec, Lovro Klajnshek, Stane Kmetec, Ludvik Kramberger, Ivan Kozel, Ciril Kužner, Tomaž Kolar, Franc Kajzersberger, Franc Kozel, Jože Krojsl, Rudi Kozoderc, Vlado Kajzovar, Jurij Kurbus, Ciril Korže, Peter Kolarič, Anton Kavčević, Franc Krajnc, Alfonz Kozel, Štefan Košir, Sava Kuret, Metka Krajnc, Ju-

nič, Janez Bračič, Anton Bratušek, Stanko Bezjak, Ana Brandstätter, Ivan Bračko, Ludvik Bedrač, Albin Bombek, Janez Bauman, Martin Cafuta, Franc Ciglar, Viktor Copak, Franc Černivec, Jože Čatorič, Vera Dobljekar, Anton Dvoršak, Valentin Dominko, Jakob Drobnač, Vinko Dovečar, Maks Dovečar, Janez Drevenšek, Franc Drevenšek, Vincenc Dobnik, Jakob Drevenšek, Anton Eržen, Martin Emeršič, Rudi Emeršič, Konrad Fladung, Franc Fric, Ludvik Forstnerič, Silvo Fijavž, Jože Fideršek, Ivan Fištravec, Franc Felicijan, Štefan Fras, Anton Fajfarič, Jože Frank, Janez Fleiss, Konrad Ferk, Jakob Gojkošek, Janez Gobec, Franc Gerdak, Jakob Gajzer, Peter Gegič, Micika

lošič, Roman Majer, Ludvik Mlakar, Franc Murko, Jakob Mesarič, Jurij Mohorko, Stanko Munda, Martin Merc, Rudolf Mislovič, Davorin Meško, Franče Meško, Jože Mlakar, Josip Murata, Ivan Majoško, Franc Medved, Ludvik Mlinarič, Štefan Mlinarič, Janez Meznarič, Jože Marušek, Franc Meznarič, Stanko Majcen, Franc Mlakar, Ivan Mesarič, Alojz Majcen, Ljudmila Mojzer, Anton Nežmah, inž. Jože Operčkal, Ivan Palfy, Maks Planinc, Janez Pulko, Anton Pulko, Jože Pauko, Roman Plajnshek, Franc Planinšek, Franc Pepelnik, Franc Petrovič, Anton Primožič, Janez Potočnik, Janez Planinšek, Franc Panikvar, Rudolf Petrovič, Franc Potočnik, Janez Pukšič, Janez Primožič, Karl Podgoršek, Ivan Pinterič, Stanko Pukšič, Jože Pihler, Anton Perger, Anton Pišek, Franc Pišek, Drago Petkovič, Jože Perkovič, Vincenc Pšajd, Janez Roškar, Anton Repinc, Albin Ranfl, Anton Rotvajn, Štefan Rakuš, Ivan Reich, Maks Rozman, Dominik Rumež, Mihael Rojko, Martin Ranfl, Stanko Senjor, Jože Selinšek, Stanko Seidl, Franc Svenšek, Anton Sakelšek, Jože Sagadin, Jože Spevan, Martin Svenšek, Ivan Sok, Lovro Smolinger, Avguštin Skledar, Stanko Sok, Franc Štumberger, Mihael Šamprl, Avgust Šoštar, Anton Šabeder, Anton Štumberger, Janez Špoljar, Franc Segula, Franc Šmid, Ivan Šerot, Franc Šimenko, Martin Šprah, Vlado Šerc, Martin Šimenko, Ivan Šef, Franc Širovnik, Alojz Šmigoc, Ivo Tušek, Martin Turk, Janez Topolovec, Josip Trstenjak, Vincenc Topolovec, Štefan Tašner, Franc Topolovec, Janez Tašner, Jurij Topolovec, Jože Vtič, Janez Verlak, Anton Vidovič, Andrej Vidovič, Ivan Voglar, Anton Vernig, Anton Vaupotič, Leopold Valh, Anton Veselič, Viktor Vogrinec, Jakob Vindiš, Franc Vuk, Konrad Vočanec, Stanko Vinter, Anton Veselič, Franc Vuk, Peter Vrbnjak, Anton Zajc, Anton Zebec, Janez Zavec, Martin Zagoranski, Anton Zadravec, Janko Zajšek, Nada Zaspan, Stanko Zamuda, Franc Zamuda, Alojz Zorec, Ferdo Zavrtnik, Avgust Zemljič, Ferdo Zupanič, Ivan Zelenjak, Franc Žinko, Franc Zunkovič, Franc Zlavs, Anton Žumbar, Stanislav Znidar, Franc Zlahtič in Anton Zolger. PE

Ivan Hertiš pri nameščanju filtrirnih vreč

stika Kovačič, Franc Lončarič, Janez Lubej, Alojz Levanič, Jože Murko, Franc Muzek, Ciril Martinčič, Leopold Mesarič, Rudolf Mohorko, Franc Mahorič, Janez Mihelič, Marija Murko, Jože Ogrizek, Jože Ostroško, Franc Peteršič, Janez Pšajd, Jože Plajnshek, Stanko Pišek, Janez Pišek, Ludvik Perger, Venčeslav Petrovič, Jože

Gradišnik, Katica Gegič, Terezija Galun, Tinka Gulin, Zlatka Hazabent, Jože Hemghelman, Janez Hebar, Ivan Hertiš, Jože Horvat, Leopold Horvat, Janez Horvat, Stanko Hojnik, Alojz Habjanič, Ivanka Havlas, Djuro Horvat, Stanko Irgl, Ivan Ivanuša, Viktor Ivanuša, Franc Jelen, Mihael Jeza, Franc Jus, Stanislav Jurgec, Janez Jurič,

Karel Tomanič, avtogeni varilec

Pukšič, Angela Primožič, Avgust Rozman, Ivan Repec, Jože Rogina, Franc Rodošek, Jože Rožman, Karl Rozman, Angela Rudolf, Jože Širec, Janez Šmigoc, Mijo Šoštar, Peter Segula, Antonija Ščuric, Franjo Terbut, Jože Turk, Anton Topolovec, Blaž Turk, Franc Turk, Ivanka Tašner, Anton Vrabi, Jože Vidovič, Štefan Vodušek, Franc Valentin, Feliks Vajdič, Mirjan Vedlin, Geza Vitez, Jože Vaupotič, Jakob Zajšek, Stanko Zemljič, Jože Zajc, Jurij Zupanc, Franc Zajc, Vinko Zver, Janez Zajc, Franc Zupanič, Anton Žerak, Mirko Žuran in Miroslav Znidarič.

11 LET:

Alojz Andrašič, Mihael Anžel, Martin Arnuš, Evgen Andrejek, Franc Arnuš, Majda Babnik, Franc Bedrač, Franc Bezjak, Alojz Bek, Stanko Bedenik, Rudolf Bedenik, Blaž Bednički, Franc Borovnik, Lovro Bera-

Novice

V Braziliji bodo v letošnjem letu porabili 58.000 t aluminija, pri tem računajo s 4000 t uvoza. Za prihodnje leto pa planirajo porabo 63.000 t aluminija, ne bodo ga pa nič več uvažali.

Da bi se izognili dragemu uvozu, bodo svojo največjo elektrolizo aluminija v Saramanji modernizirali, razširili s 64 elektrolizni peči in prešli na polprevodniške Si usmerjevalce. Tako bo proizvodnja tega obrata porasla na letnih 22.000 t.

V Indiji porabijo letno okrog 70.000 t aluminija, za leto 1970 pa planirajo porabo 240.000 t aluminija. Na razpolago imajo bogata ležišča boksita in velike rezerve vodne energije. Gradili bodo tudi elektrolizo aluminija z letno kapaciteto 60.000 t.

Italija je z razširitvijo svojih elektroliz aluminija znatno povečala proizvodnjo. Leta 1961 so proizvedli 81.500 t aluminija. V 1964. letu pa so uvedli 100.000 amperske peči in zvišali proizvodnjo na 115.000 t, v letu 1965 pa celo na 122.000 t. Na otoku Sardiniji gradijo novo elektrolizo za letno kapaciteto 91.000 t aluminija. Za to elektrolizo bodo zagotovili elektriko iz termocentrale.

